

H O T Ă R Ă R E A nr. _____
din _____ 2015
privind aprobarea ”Strategiei Culturale a Municipiului Arad”

Consiliul Local al Municipiului Arad,

Având în vedere :

- inițiativa domnului Primar, ing. Gheorghe Falcă, exprimată prin expunerea de motive înregistrată cu nr. 63.069/07.10.2015;
  - raportul serviciului de specialitate din partea Centrului Municipal de Cultură Arad înregistrat cu nr.4443/07.10.2015;
  - rapoartele comisiilor de specialitate ale Consiliului Local al Municipiului Arad;
  - Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Arad nr. 26/2008 privind aprobarea Strategiei de dezvoltare a Municipiului Arad 2007 – 2013/ 2014 – 2020;
- În temeiul prevederilor art. 36 alin. (1), alin. (2), lit. “b”, alin. (4) lit. “e” și ale art. 45 din Legea nr. 215/2001, privind administrația publică locală, republicată, cu modificările și completările ulterioare,

H O T Ă R Ă Ș T E

Art.1. Se aprobă **Strategia Culturală a Municipiului Arad**, conform anexei care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art.2. Prezenta hotărâre va fi dusă la îndeplinire de către Primarul Municipiului Arad, prin aparatul de specialitate al primarului, de către instituțiile de cultură și sociale aflate sub autoritatea Consiliului Local al Municipiului Arad și se comunică tuturor celor interesați de către serviciul Administrație Publică Locală.

PREȘEDINTE DE ȘEDINȚĂ

S E C R E T A R

EXPUNERE DE MOTIVE
PRIMARUL MUNICIPIULUI ARAD

Nr. 63.069/07.10.2015

Referitor la: aprobarea *Strategiei Culturale a Municipiului Arad*

Având în vedere:

- importanța și necesitatea articulării unei viziuni și a unei strategii pe termen scurt, mediu și lung, Municipality Arad s-a angajat într-un proces de planificare strategică pentru a crește capacitatea de a ne dezvolta ca și comunitate, într-o manieră mai organizată și mai eficientă. Planul strategic al Municipiului Arad a reprezentat un punct de pornire în scopul identificării și promovării unei viziuni strategice în ceea ce privește dezvoltarea viitoare a Aradului, precum și în vederea stabilirii pașilor care trebuie urmați pentru a realiza această viziune. În acest sens, în cadrul celor cinci axe strategice, au fost elaborate planurile de acțiune pe termen scurt, mediu și lung, urmând ca acestea să fie completate și actualizate prin strategiile sectoriale. În acest context, în cadrul axei Strategice 4 – Dezvoltarea Comunitară, un capitol important îl reprezintă cultura, fapt motivat de tradiția culturală bogată a Aradului, de mărimea și importanța acestuia în regiune

- faptul că, Strategia Culturală a Municipiului Arad aprobată prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Arad nr. 181/2009 a expirat la finele anului 2013, fiind astfel imperios necesar să se realizeze un nou document strategic;

- intenția municipalității arădene de a candida pentru obținerea titlului de "Capitală europeană a Culturii 2021";

- Decizia nr. 445/2014/UE a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unei acțiuni a Uniunii în favoarea evenimentului "Capitale europene ale culturii" pentru anii 2020 – 2033 și de abrogare a Deciziei nr 162/2006/CE;

- faptul că, procedura de selecționare în vederea obținerii titlului "Capitală europeană a culturii", este un proces mai amplu, ce impune o pregătire temeinică și de lungă durată: "Faza de pregătire dintre desemnarea orașului pentru care este acordat titlul este de o importanță crucială pentru succesul unei capitale europene a culturii", precum și "Acordarea titlului de "Capitală Europeană a Culturii" și trebuie să se bazeze pe un document strategic care să cuprindă o perioadă de timp de aproximativ 10 ani;

Consider oportună adoptarea unui hotărâri a consiliului local prin care să se aprobe

Strategia Culturală a Municipiului Arad 2015 – 2025, conform anexei la prezenta hotărâre.

PRIMAR
Ing. Gheorghe Falcă

**CONSILIUL LOCAL AL MUNICIPIULUI ARAD
CENTRUL MUNICIPAL DE CULTURĂ ARAD
Nr.4443/07.10.2015**

RAPORT
al serviciului de specialitate

Referitor la: necesitatea aprobării noului document strategic în domeniul cultural

Obiect: adoptarea unui hotărâri a consiliului local prin care să se aprobe *Strategia Culturală a Municipiului Arad 2015 – 2025*

Având în vedere:

- inițiativa domnului Primar ing. Gheorghe Falcă exprimată prin Expunerea de motive înregistrată cu nr.63.069/07.10.2015;

- intenția municipalității arădene de a candida pentru obținerea titlului de "Capitală europeană a Culturii 2021";

- Decizia nr. 445/2014/UE a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unei acțiuni a Uniunii în favoarea evenimentului "Capitale europene ale culturii" pentru anii 2020 – 2033 și de abrogare a Deciziei nr 162/2006/CE;

- faptul că, procedura de selecționare în vederea obținerii titlului "Capitală europeană a culturii", este un proces mai amplu, ce impune o pregătire temeinică și de lungă durată: "Faza de pregătire dintre desemnarea orașului pentru care este acordat titlul este de o importanță crucială pentru succesul unei capitale europene a culturii", precum și "Acordarea titlului de "Capitală Europeană a Culturii" și trebuie să se bazeze pe un document strategic care să cuprindă o perioadă de timp de aproximativ 10 ani;

- importanța și necesitatea articulării unei viziuni și a unei strategii pe termen scurt, mediu și lung, Municipality Arad s-a angajat într-un proces de planificare strategică pentru a crește capacitatea de a ne dezvolta ca și comunitate, într-o manieră mai organizată și mai eficientă. Planul strategic al Municipiului Arad a reprezentat un punct de pornire în scopul identificării și promovării unei viziuni strategice în ceea ce privește dezvoltarea viitoare a Aradului, precum și în vederea stabilirii pașilor care trebuie urmați pentru a realiza această viziune. În acest sens, în cadrul celor cinci axe strategice, au fost elaborate planurile de acțiune pe termen scurt, mediu și lung, urmând ca acestea să fie completate și actualizate prin strategiile sectoriale;

- faptul că, Strategia Culturală a Municipiului Arad aprobată prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Arad nr. 181/2009 a expirat la finele anului 2013, fiind astfel imperios necesar să se realizeze un nou document strategic;

- prevederile Contractului nr.887/16.04.2015 încheiat între Centrul Municipal de Cultură Arad și Asociația Film ETC ce are drept obiect elaborarea *Strategiei Culturale a Municipiului Arad 2015-2025*, document strategic ce va contribui în mod fundamental la întocmirea dosarului de candidatură a orașului nostru, pentru obținerea titlului de *Capitală Europeană a Culturii 2012*;

Considerăm oportună adoptarea unei hotărâri a Consiliului Local al Municipiului Arad prin care să se aprobe *Strategia Culturală a Municipiului Arad 2015 – 2025*, conform anexei la prezenta hotărâre.

Director Executiv
Daniela Pădurean-Andreica

Director executiv adjunct
Ramona Crețu

Elaborarea Strategiei culturale a Municipiului Arad 2015-2025

Document strategic

CUPRINS

I. INTRODUCERE

II. MAPAREA RESURSELOR CULTURALE ALE MUNICIPIULUI ARAD: O SINTEZĂ

III. O DIAGNOZĂ A DOMENIULUI CULTURAL ARĂDEAN

IV. PRINCIPII ȘI OBIECTIVE STRATEGICE

Obiective Strategice

1. Încurajarea participării largi și active a arădenilor în viața culturală și implicării în viața orașului
2. Valorizarea resurselor creative ale orașului pentru crearea unui mediu vibrant și sustenabil
3. Valorizarea și investirea contemporană a patrimoniului și a spațiului public
4. Orașul ca sistem: dezvoltarea unor abordări sinergetice și sustenabile în dezvoltarea urbană
5. Dezvoltarea capacității și sustenabilității sectorului cultural

V. OBIECTIVE SPECIFICE ȘI RECOMANDĂRI PENTRU MĂSURI ȘI INSTRUMENTE

VI. ETAPE, MECANISME ȘI INSTRUMENTE DE IMPLEMENTARE

1. Opțiuni strategice de implementare
2. Actori și pârghii de implementare
3. Următoarele etape

I. INTRODUCERE

Prezentul document strategic reprezintă rezultatul unei a doua etape a procesului de elaborare participativă a Strategiei culturale a municipiului Arad pentru orizontul 2015-2025, lansată la mijlocul lunii aprilie 2015 și coordonată de Asociația Film ETC., la comanda Centrului Municipal de Cultură Arad.

Prima etapă a avut loc în anul 2013 prin realizarea *Mapării Resurselor Culturale ale Municipiului Arad*¹, document care a reprezentat punctul de pornire al actualului demers. Datorită acestei prime etape, dar și a timpului scurt avut la dispoziție, prezentul document strategic nu reia o analiză descriptivă a contextului local și a ofertei, organizațiilor, infrastructurii și altor resurse culturale existente, incluzând însă ca punct de plecare o sinteză actualizată a mapării realizate în cadrul primei etape.

Demersul de elaborare participativă s-a axat, astfel, pe o diagnoză mai strategică a problemelor și zonelor de potențial ale ofertei, resurselor culturale, infrastructurii, publicului etc. Aceasta a fost realizată printr-o serie de 9 focus grupuri: 5 sesiuni organizate pe categorii de actori culturali (reprezentanți ai instituțiilor publice din Arad, inclusiv a celor județene, ai unor inițiative private, creatori și experți – critici, mediul academic) și 4 focus grupuri cu consumatori din Arad, organizate pe categorii de vârstă și pregătire profesională. Acestea au fost urmate de 4 ateliere de aprofundare a unor tematici sau zone problematice recurente identificate ca prioritare, respectiv: Care este viziunea pe termen mediu și lung pe care Aradul și-o propune și "narațiunea" despre oraș care poate aduna arădenii împreună?; Valorizarea resurselor creative ale orașului; Dezvoltarea publicului; Dezvoltarea infrastructurii culturale (și în subsidiar chestiunea valorizării patrimoniului/dezvoltare urbană). Focus grupurile și atelierile au fost completate cu o serie de alte întâlniri și consultări individuale.

Această analiză și diagnoză a fost completată de realizarea în luna mai 2015 a unui sondaj privind *Practicile culturale ale arădenilor* (prezentat în Anexa 1 și menționat în continuare ca „Barometrul”) pe baza unui eșantion aleatoriu stratificat multistadial de 569 subiecți, pentru care marja de eroare de așteptat este de 4-5%. Sondajul și-a propus, în primul rând, să evalueze preferințele și practicile de consum și participare culturală într-un sens larg, care să includă atât o frecvență a evenimentelor strict artistice, cât și practici de consum media, divertisment, hobby-uri, interacțiune urbană etc., pe de o parte, și practicile *indoor* și cele în spațiul public, pe de altă parte. Fără să includem o listă extensivă, ne-am propus, de asemenea, evaluarea participării la evenimentele culturale arădene din anul anterior și notorietatea și frecvența instituțiilor și spațiilor culturale din Arad. Am dorit să evaluăm, de asemenea, modul în care arădenii percep oferta culturală a orașului, dar și orașul în sine, și care sunt așteptările și recomandările făcute atât organizatorilor de evenimente culturale, cât și autorităților locale. Nu în ultimul rând, ne-am propus să cuantificăm și atitudinea arădenilor față de dezideratul de a deveni Capitală culturală a Europei în 2021. Rezultatele sondajului au fost făcute publice în data de 6 iulie în cadrul unei conferințe de presă.

---

¹ Raport (decembrie 2013) al cercetării derulate la comanda Primăriei Arad, sub coordonarea Primavera Design și a consultantului cultural Robert Palmer. Disponibil online la www.primariaarad.ro/html/ron/temp/strategia0820/ARAD_MAPAREA_RESURSELOR_CULTURALE_201300.pdf. Denumit în continuare în acest document "Maparea".

Nu în ultimul rând, procesul de planificare strategică a pornit și s-a fundamentat pe *Strategia de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013 | 2014-2020*², reprezentând documentul cadru de dezvoltare strategică a municipiului Arad, dar și pe *Strategia culturală a municipiului Arad 2007-2013*³, și a luat în considerare recent adoptata *Strategie Culturală a Județului Arad 2015-2020*⁴ pentru a identifica zonele de sinergie, cooperare și complementaritate.

Rezultatul acestui proces de analiză și consultare este documentul strategic de față, pe care îl supunem dezbaterii publice, în vederea adoptării de către Consiliul Local al Municipiului Arad a direcțiilor strategice de dezvoltare a municipiului în perioada 2015-2025.

Rezultatul acestui proces de analiză și consultare este documentul strategic de față, care include o foarte sintetică sumarizare a resurselor culturale locale identificate în procesul de cartografiere, urmată de o diagnoză transversală a sectorului cultural care și-a propus identificarea zonelor și tematicilor problematice la care strategia este chemată să răspundă, dar și a zonelor de potențial sub-utilizat. Pe baza acestei analize s-au articulat 5 obiective strategice și o serie de obiective specifice corespunzătoare fiecărei direcții strategice. Pentru fiecare obiectiv specific am inclus un număr mare de acțiuni și instrumente recomandate, cu potențial de implementare pe termen scurt, mediu și/sau lung. Documentul strategic de față include, totodată, prezentarea mecanismelor recomandate de implementare la nivelul autorităților locale.

Pe baza acestor propuneri, este necesar ca procesul de planificare strategică consultativă să continue în anul 2016 pentru realizarea planului operațional de implementare a strategiei, printr-o aprofundare a analizei diverselor opțiuni și o prioritizare a acestora.

Listarea numeroaselor propuneri făcute are scopul și de a reprezenta pentru organizațiile culturale din Arad, publice sau private, posibile opțiuni de acțiune, exemple de proiecte și demersuri pentru a le încuraja să lanseze noi demersuri care să răspundă obiectivelor strategice identificate.

---

² www.primariaarad.ro/files/hotariri/h2928.pdf. Denumită în continuare în acest document "Strategia de Dezvoltare"

³ www.primariaarad.ro/files/hotariri/h3506.pdf

⁴ www.cjarad.ro/uploads/files/HCL_ARAD/1/D21102FFF7D9BF65C2257E5E002F578B/Strategia_Culturala.pdf

II. MAPAREA RESURSELOR CULTURALE ALE MUNICIPIULUI ARAD: O SINTEZĂ

Prima etapă în elaborarea Strategiei culturale a municipiului Arad a avut loc în anul 2013 prin realizarea *Mapării Resurselor Culturale ale Municipiului Arad*, o cartografiere a principalelor resurse culturale arădene prin realizarea unui inventar și analize a principalelor organizații, instituții, grupuri și inițiative, spații și facilități cu vocație și relevanță culturală la nivelul municipiului și a resurselor, activității și ofertei fiecăreia dintre ele. Documentul de mapare, care poate fi integral consultat online⁵, este parte integrantă din prezentul document strategic. Totodată, pentru o imagine de ansamblu a sectorului cultural arădean am realizat în continuare o extrem de sintetică prezentare a principalelor resurse cartografiate.

A. Organizații publice

A.1 Organizații pentru Producții și Servicii Culturale

Centrul Municipal de Cultură Arad

Centrul Municipal de Cultură Arad este o instituție dedicată îmbogățirii vieții culturale a orașului Arad, fiind înființat în 2014 ca un serviciu public de interes local, organizat sub autoritatea Consiliului Local al Municipiului Arad. Prin acțiunile sale, CMCA urmărește atât promovarea culturii arădene pe plan național și internațional, cât și facilitarea accesului direct al publicului arădean la diverse forme de manifestare culturală. Instituția organizează evenimente proprii (culturale, sportive, pentru tineret), sprijinind totodată și dezvoltarea sectorului privat prin acordarea de **finanțări nerambursabile** organismelor locale ce doresc să dezvolte proiecte care se încadrează în viziunea și sfera de acțiuni finanțabile de către CMCA. CMCA administrează, totodată, clădirea și muzeul Preparandiei.

Evenimente: Festivalul Internațional de Literatură "Discuția secretă", Farad - Festivalul de film documentar, Festivalul de Teatru Circ, Vara de arte, Festivalul minorităților, Art Encounters, Serie concerte SoNoRo, Program de prezentări cinematografice în aer liber și de relansare a Cinematografului Arta, Zilele Aradului, Festivalul Vinului, Octoberbier etc.

Primăria Municipiului Arad

În cadrul Consiliului Local Arad funcționează ca structură cu atribuții și competențe în segmentul cultural: Comisia 4 pentru Sănătate, Familie, Protecție Socială, Cultură, Culte, Învățământ, Relații Externe și Juridic din cadrul Consiliului Local al Municipiului Arad. De asemenea, cele două instituții de cultură reprezentative la nivel local: Teatrul Clasic "Ioan Slavici" și Filarmonică de Stat Arad sunt finanțate, în proporție de aproximativ 85-90%, de la bugetul local, și se subordonează atât dlui. Viceprimar Legente Bognar, cât Consiliului Local prin Comisia 4, menționată mai sus.

Proiecte relevante includ: Vito, HistUrban, Plan Integrat de Revitalizate, membră în rețeaua AVEC

Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național

Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Arad a fost înființată prin H.G 286/2001 pentru modificarea și completarea HG 28/2001 privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii și Cultelor, prin care sunt organizate serviciile publice deconcentrate ale ministerului astfel: inspectoratele pentru cultură și culte se

⁵ www.primariaarad.ro/html/ron/temp/strategia0820/ARAD_MAPAREA_RESURSELOR_CULTURALE_2013oo.pdf.

reorganizează ca Direcții pentru cultură, culte și patrimoniu cultural național prin comasarea cu oficiile pentru patrimoniu cultural național. Această Direcție de Cultură are atribuții la nivel județean și este un serviciu public deconcentrat, cu personalitate juridică, aflat în subordinea Ministerului Culturii și Cultelor.

Acțiuni: Direcția întreprinde demersuri pe lângă autoritățile administrației publice locale, persoane fizice și persoane juridice de drept public sau privat în vederea protejării și punerii în valoare a patrimoniului cultural național, precum și verificarea respectării legislației specifice domeniului său de activitate.

Centrul Cultural Județean Arad

Centrul Cultural Județean a fost înființat în anul 2001, având statutul de instituție subordonată Consiliului Județean Arad. Viziunea Centrului Cultural vorbește despre interdisciplinaritate, formarea rețelelor culturale și abordarea comunicării prin cultură în contextul internațional actual, rămând ancorat în vatra perenității tradiției, culturii și spiritualității locului. Misiunea principală a instituției constă în ducerea la îndeplinire a Strategiei Culturale a județului Arad.

Evenimente: Teatrul de vară "Ethos", Școala de vară, Colocviul Național al Revistelor de Cultură, Festivalul concurs "Pop Star", Concursul "Ghiocelul de argint", Festivalul de artă sacră și spiritualitate românească "Filocalia", Ziua Europeană a Creativității Artistice în cadrul proiectului CreArt, împreună cu multiple alte acțiuni cultural-artistice, sportive și cu rol de promovare turistică la nivelul județului Arad.

Școala Populară de Arte Arad este un departament din cadrul Centrului Cultural Județean Arad, având scop educativ și formativ în domeniul educației permanente, creației populare și culturii tradiționale. În cadrul acestuia activează profesori permanenți și profesori colaboratori, care coordonează activitatea artistică a circa 450 de elevi. Pentru participarea la cursuri se plătește o taxă de școlarizare iar elevii pot opta între 17 cursuri disponibile.

Evenimente: Concursuri, festivaluri, recitaluri, expoziții la nivel local și județean

Notă: Municipiul Arad numără numeroase alte organizații publice cu mandat și acțiune culturală care, deținând sau administrând de asemenea spații și facilități cu destinație culturală, au fost listate distinct în cadrul subcapitolului B.1. Instituții culturale.

A.2 Instituții educaționale

Inspectoratul Școlar Județean

Inspectoratul Școlar Județean a fost înființat în 1968 și coordonează instituțiile educaționale din raza județului Arad. Organismul asigură cadrul pentru dezvoltarea personală și profesională a personalului din învățământ și promovează inovația și mișcarea pro-reformă. La nivelul municipiului Arad, Inspectoratul coordonează 25 de instituții de învățământ liceal (colegii, licee teoretice și tehnologice, licee vocaționale, licee particulare și școli postliceale, centre pentru educație specială și incluzivă).

Programe: Comenius, Leonardo da Vinci, Grundtvig / **Acțiuni:** "Școala altfel"

Palatul Copiilor Arad

Palatul Copiilor din Arad își propune a fi o alternativă pentru petrecerea timpului liber al copiilor și adolescenților, cu vârste cuprinse între 5 și 18 ani. Finanțarea procesului educațional este asigurată de Ministerul Educației, Cercetării și Inovării prin Inspectoratul școlar Județean Arad. Veniturile sunt completate de administrația Palatului Copiilor prin resurse extrabugetare (sponsorizări, donații, etc) astfel încât toate cursurile sunt gratuite.

Evenimente: Concursuri, festivaluri, recitaluri, expoziții la nivel local, național și internațional

Universitatea "Aurel Vlaicu" Arad

Universitatea "Aurel Vlaicu" din Arad a luat ființă în anul 1990 și își asumă misiunea de a

promova la nivel de excelență dezvoltarea unor competențe culturale, educaționale și de specialitate, bazate pe cunoaștere inovatoare, învățare permanentă și interculturalitate. Universitatea "Aurel Vlaicu" este finanțată de la Bugetul de Stat și se autofinanțează prin programe, proiecte, granturi și taxe. Fondurile pentru funcționare provin de la: Ministerul Educației, Autoritatea de Management, Agenția Națională de Cercetare științifică, Uniunea Europeană, Consiliul Județean Arad, precum și Primăria Municipiului Arad. În calitate de Universitate de Stat, aceasta pune la dispoziția studenților programe de studii subvenționate, precum și în regim cu plată, în cadrul a 9 Facultăți pentru nivelele de licență (29 specializări), masterat (16 specializări) și doctorat (2 specializări).

Acțiuni: Simpozioane, Programe Erasmus, Editura Universității "Aurel Vlaicu", festivaluri și manifestări studențești

Facultatea de Design (UAV)

Facultatea de Design funcționează în cadrul Universității "Aurel Vlaicu" începând din anul 2010. Aceasta oferă studii de licență (3 ani) pentru specializările: Design Grafic și Media/ Design Ambiental / Design Vestimentar

Acțiuni: Expoziția Proiectelor de Diplomă împreună cu Parada de Modă a secției de Design Vestimentar; Revista Contur

Universitatea de Vest "Vasile Goldiș" Arad

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad a fost înființată în anul 1990 și este o instituție de învățământ superior acreditată, persoană juridică de drept privat și de utilitate publică, parte a sistemului național de învățământ, autonomă, atât din punct de vedere academic, cât și economico-financiar. Aceasta pune la dispoziția studenților programe de studii în cadrul a 6 facultăți pentru nivelele de licență (29 specializări), masterat (15 specializări) și doctorat (1 specializare). Pe lângă aceste facilități amplasate în municipiul Arad, Universitatea mai gestionează 8 filiale în: Macea, Sebis, Marghita, Satu Mare, Baia Mare, Zalău, Bistrița și Alba Iulia.

Facilități: Editura "Vasile Goldiș" University Press, Biblioteca Centrală Universitară "Tudor Arghezi", Muzeul Memorial "Vasile Goldiș", Colecția de Artă "Donația Doina și Baruțu T. Arghezi", Grădina Botanică Universitară Macea

Liceul de Artă "Sabin Drăgoi"

Pe parcursul anilor liceul a avut organizări și denumiri diferite: Școala Generală de Muzică și Arte Plastice (1958), Liceul de Muzică și Arte Plastice (1969), iar până în 1989 a purtat denumirea de Școala Generală nr. 19 Arad. În prezent, Liceul de Artă "Sabin Drăgoi" desfășoară activitatea pentru ciclul de învățământ I-XII. Pentru clasele I-VIII există 2 specialități: muzică și arte plastice, iar pentru ciclul liceal există 4 specialități: muzică, arte plastice, arhitectură și design și teatru. Aceste specialități generale se subîmpart pe grupe de activitate specifice, de exemplu secția de arte plastice conține grafică, pictură, sculptură etc, în vreme ce secția de muzică oferă pregătire specializată pentru o gamă amplă de instrumente muzicale.

Acțiuni: expoziții, recitaluri, concursuri școlare

A.3 Instituții religioase

Caracterul multicultural al orașului este definit prin două componente: dimensiunea multiethnică și cea multiconfesională. Latura multiconfesională s-a manifestat extrem de vizibil la scară urbană, mai ales prin prezența unor lăcașuri de cult, repere ale religiilor și confesiunilor care au structurat viața și tradițiile acestor grupuri minoritare. Astăzi, ele vorbesc orașului despre o istorie bogată și variată, constituindu-se totodată drept monumente arhitecturale. Printre acestea:

Cultul Ortodox: Catedrala Ortodoxă "Sf. Treime", Catedrala "Nașterea Sf. Ioan Botezătorul", Biserica Ortodoxă Sârbă, Mănăstirea Ortodoxă "Sf. Simeon Stalpnicul" din

Gai cu Biserica de lemn "Sf. Apostoli Petru și Pavel" și "Colecția de valori de artă veche românească".

Cultul Catolic: Catedrala Româno-Catolică "Sf. Anton de Padova", Biserica și Casa Parohială Româno-Catolică.

Alte Culte: Biserica Evanghelică Lutherană ("Biserica roșie"), Biserica Reformată, Sinagoga Neologă, Sinagoga Ortodoxă, Biserica Baptistă Maranata

Acțiuni: concerte, manifestări religioase, colecții rare, monumente de arhitectură

B. Spații și facilități (infrastructură culturală)

B.1 Instituții Culturale

Teatrul Clasic "Ioan Slavici" Arad

Clădirea Teatrului Clasic "Ioan Slavici" a fost realizată în secolul al XIX-lea, în stil arhitectural neoclasic. Acest edificiu a fost ridicat concomitent cu Palatul Administrativ (Clădirea Primăriei Municipiului Arad) din dorința de a defini arhitectura și conformația orașului cu ajutorul unor clădiri reprezentative. Din punct de vedere legislativ, în 1948, s-a constituit instituția de profil denumită inițial Teatrul Român de Stat Arad și ulterior Teatrul de Stat Arad, denumire folosită până în 2006, când Consiliul Local Municipal Arad a decis redenumirea instituției sub titlul de "Teatrul Clasic Ioan Slavici". Începând cu anul 2011, sub umbrela acestei instituții funcționează și **Teatrul de Marionete din Arad**. Acesta a fost înființat la 7 mai 1951 de către Cristian Frangopol și beneficiază de o sală de spectacole ce poate acomoda până la 170 de spectatori. În prezent, această instituție culturală funcționează sub autoritatea Consiliului Local Municipal Arad, fiind subvenționată din bugetul local în proporție de aproximativ 90%.

Evenimente: Festivalul Internațional de Teatru Clasic, Festivalul Internațional de Teatru Nou, Luna Plină de Teatru, Săptămâna Comediei, Festivalul de artă a animației "Euromarionete", Gală Actorului Arădean, spectacolele stagiunii și spectacole invitate

Filarmonica de Stat Arad

În 1890 a luat ființă Societatea Filarmonică din Arad, denumită "Aradi Philharmonia Egyesult", iar în 1948 s-a înființat Filarmonica de Stat Arad. Din 1913, această Instituție funcționează în interiorul Palatului Cultural. În prezent, această instituție culturală funcționează sub autoritatea Consiliului Local Municipal Arad, fiind subvenționată din bugetul local în proporție de aproximativ 90%. Spațiul instituției este de 3 599 mp, iar momentan acesta se află în proces de reabilitare, în special a sălii de concerte. În cadrul filarmonicii funcționează o orchestră simfonică și o formația corală coordonate de 2 dirijori.

Evenimente: Festivalul de muzică americană și Jazz, Festivalul "Toamna muzicală arădeană", Gala de operă "Open Air", spectacolele stagiunii și spectacole în locații neconvenționale (Lacul Pădurice, Parcul Reconcilierii, Cetatea Aradului)

Biblioteca Județeană "A.D. Xenopol"

Biblioteca Județeană "A.D. Xenopol", prima bibliotecă publică arădeană, s-a deschis în anul 1913, odată cu darea în folosință a Palatului Cultural. Din anul 1984, biblioteca s-a stabilit în actuala clădire de pe strada Gh. Popa de Teiuș, iar fondul bibliotecii a ajuns în prezent la circa 500.000 U.B. Astăzi, Biblioteca Județeană "A.D. Xenopol" Arad este o instituție publică cu personalitate juridică, finanțată de către Consiliul Județean Arad.

Secții: împrumut pentru adulți, Colecții speciale, Secția pentru copii, Secția de Artă și Multimedia, Sala de lectură

Filiale: Aradul Nou, Gai, Micalaca, Aurel Vlaicu, Sănnicolau Mic

Acțiuni: Tabăra de ilustrație de carte de la Bata, Proiectul "Personalități arădene",

Noaptea Instituțiilor de Cultură, Gala Cititorului Statornic, expoziții, cursuri și conferințe

Complex Muzeal Arad

Muzeul din Arad a fost deschis în 1893 ca expoziție de relicve a revoluției pașoptiste, etalată în holul de la etajul II al Teatrului de Stat. Două decenii mai târziu, muzeul a fost mutat în nou construitul Palat Cultural (1913), alături de Filarmonica și Biblioteca orașului. La oră actuală, muzeul deține peste 125.000 piese.

Expoziții permanente: Secțiile Arheologie-Istorie și științe ale Naturii, Secția de Artă a Muzeului, Muzeul Orașului Lipova, Muzeul I. Slavici și E. Montia, Muzeul Viei și Vinului din Minis, Muzeul Adam Muller-Guttenbrunn. Muzeul găzduiește, totodată, Atelier kinema ikon.

Acțiuni: kinema ikon: serial, Media Art Festival, Noaptea Muzeelor, expoziții tematice, Școala Altfel, Zilele Aradului, zile cu acces gratuit etc.

Galeriile "Turnul de apă" Arad

Turnul de Apă din Arad a fost proiectat cu aspectul unui donjon medieval pe 5 nivele de către arhitecții scoțieni Dunn & Watson și finalizat la sfârșitul secolului al XIX-lea. Începând cu anul 1990, Turnul de Apă se află în proprietatea domnului Horia Truță, care a reabilitat și transformat clădirea în Galeriile "Turnul de Apă". Acest obiectiv a intrat în circuitul cultural în 1996, iar astăzi Turnul este una dintre atracțiile cele mai îndrăgite din oraș, încercând să promoveze prin acțiunile sale diverse domenii culturale: artele vizuale, istoria, literatură etc. Întreg spațiu expozițional are o suprafață desfășurată de circa 700 mp și acomodează peste 2 500 de exponate.

Activități: lansări de carte, vizite ale spațiului expozițional, manifestări de evocare a unor evenimente istorice, vernisaje expoziții de pictură, fotografii, documente, spectacole de teatru și lectură în fostul rezervor de apă.

Muzeul Cofetăriei din Arad

În Arad se găsește singurul Muzeu al Cofetăriei din întreagă țara, realizat de către maestrul cofetar Ioan Gui în două camere ale casei sale situate în cartierul Sânicolau, pe strada Nicolaus Lenau nr. 3. Exponatele prezentate au fost adunate pe parcursul a peste 30 de ani de activitate profesională și ilustrează o adevărată evoluție a procesului tehnologic în industria cofetară arădeană.

Activități: expoziție permanentă cu vizite programate anterior

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Arad

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Arad a fost înființată în 1951, iar în urma modificărilor structurale din 2009, aceasta a devenit serviciu județean. Într-o suprafață de depozitare de aproximativ 1000 mp, se păstrează aproximativ 6100 m.l. documente din fonduri administrative, judecătorești, economice, de învățământ, culturale, precum și fonduri și colecții personale și familiale, matrice sigilare etc. În total, un număr de 772 de fonduri și colecții sunt date în cercetare de către Serviciul Județean Arad.

Fond existent: Cel mai vechi document original datând din 1406, documente de importanță istorică și documentară, fonduri de publicații

B.2 Arta expusă

Spațiile de expunere din Arad

Principalele spații de expunere la nivelul Municipiului Arad sunt: **Galeria Delta** (U.A.P. - Uniunea Artiștilor Plastici), **Galeria Alfa** (U.A.P.), **Sala Clio** și **Sala Ovidiu Maitec** (Muzeul de Artă Arad din cadrul Complexului Muzeal Arad), **Galeria din Turnul Primăriei**, **Galeria Jelen**.

Spații de expunere alternative: **KF**, **Boeme Cafe**, **Restaurant Waterhouse**, **Fabrica Teba**

Acțiuni: expoziții temporare ale artiștilor plastici precum și ale altor inițiative și

organizații culturale locale, naționale sau internaționale.

Galeria Takacs

Galeria Takacs reprezintă un spațiu expozițional privat, în suprafață de 12 mp. Aici sunt prezentate, în regim de expoziție permanentă, lucrările artiștilor arădeni Mihai Takacs și Flory Takacs, fiind totodată un punct de comercializare a acestor lucrări. Fundația Takacs, înființată în 1999, este cea care gestionează activitatea galeriei și al cărei scop îl reprezintă promovarea artei și culturii în toate domeniile vieții sociale.

Acțiuni: Expoziție permanentă cu vânzare

Studio 73

Studio 73 denumește atât o organizație cu profil cultural, cât și un spațiu expozițional ce găzduiește expoziții permanente și temporare. Spațiul este amplasat în mansarda Palatului Cenad, situat pe bd. Revoluției nr. 73. Bazele acestui proiect au fost puse în vara anului 2010, iar inițiatorii acestui demers sunt artiștii Giotto Doichiță și Anca Săbău, care locuiesc, crează și expun în această incintă de aproximativ 600 mp.

Acțiuni: Expoziție permanentă a artiștilor membri ai organizației: Giotto Doichita, Anca Sabău, Ligia Seculici, Cosmin Moldovan și Constantin Doichiță (vizită pe bază de programare)

B.3 Spații publice

Piețe. Parcuri

Spații verzi și zone publice: Parcul Pădurice, Parcul Mihai Eminescu, Parcul Copiilor, Parcul Europa, Piața Reconcilierii, Piața Avram Iancu

Repere urbane: Faleza Mureșului, Bulevardul central (Revoluției), Ștrandul Neptun

Piețe agroalimentare: Piața Catedralei, Piața Mihai Vitezul, Piața Obor

Evenimente: aceste spații au găzduit sau au potențial de a găzdui evenimente culturale neconvenționale desfășurate în aer liber, reprezentând locuri cu efervescență organică, vizibilitate și recunosibilitate la nivelul orașului Arad.

Parcul Natural Lunca Mureșului

Parcul Natural Lunca Mureșului este situat în vestul României, în județele Arad și Timiș, în vestul orașului Arad. Parcul are o suprafață de 17 455 ha și include zona îndiguită a Mureșului. Lunca Mureșului Inferior este un ecosistem tipic de zonă umedă cu ape curgătoare și stătătoare, cu păduri aluviale, galerii de sălcii și plopi, precum și zăvoaie și șleauri de câmpie, important loc de cuibărire și pasaj pentru circa 200 de specii de păsări, multe dintre ele fiind sub un regim strict de protecție pe plan internațional.

Aria protejată "Lunca Mureșului" este administrată de Regia națională a Pădurilor-Romsilva, prin Administrația Parcului Natural Lunca Mureșului, având ca obiectiv protejarea peisajului, habitatelor și speciilor specifice de luncă printr-un management durabil al activităților umane, astfel încât să reprezinte și un spațiu ideal pentru activități de educație ecologică și ecoturism. Din anul 2006, aria protejată „Lunca Mureșului” este a patra zonă din România ce a fost desemnată pentru includerea în Lista Ramsar a Zonelor Umede de Importantă Internațională. Din anul 2008 aceeași suprafața face parte și din Rețeaua Natura 2000. În plus, Parcul Natural Lunca Mureșului este membru al Rețelei Destinațiilor Europene de Excelență. Intrarea în Parcul Natural Lunca Mureșului este gratuită, taxându-se serviciile oferite, programele educative sau pachetele turistice.

Atracții turistice: biodiversitatea faunei și a florei, Balta cu nuferi, Mănăstirea Hodoș-Bodrog, Mănăstirea Bezdin

Acțiuni: Ziua Parcului Național Lunca Mureșului, concursuri cicliste, vizite ghidate, programe de tabere școlare, programe de educație ecologică, ture caiac.

B.4 Patrimoniul

Patrimoniul construit

Județul Arad are un total de 413 monumente istorice. Repartiția spațială a acestora evidențiază concentrarea monumentelor în municipiul Arad, respectiv **148 monumente**, dintre care 82% sunt Monumente, 12% sunt Situri și 6% sunt ansambluri.

Municipiul Arad are în patrimoniu o vastă gamă de monumente istorice, concentrate cu precădere la nivelul nucleului urban al zonei centrale. Din punct de vedere al claselor, predomină monumentele istorice de clasă valorică B, dar cele de clasă A sunt mai reprezentative și vizibile la nivel local, național și regional. Aceste clădiri-monument sunt în general biserici, clădiri de patrimoniu cultural, clădiri ale instituțiilor publice, precum și edificii industriale și Cetatea Aradului. La nivelul zonei centrale a orașului, zona definită de râul Mureș (sud) și nouă Catedrală Ortodoxă (nord), este declarat **spațiu urban protejat**.

Patrimoniul cultural al Aradului poartă amprenta stilurilor central-europene, dar se definește și drept creația reprezentativă și ilustrativă a minorităților locale, evidențiind aspectele multiculturale și multietnice drept componente definitorii, atât ale cadrului urban (patrimoniu tangibil), cât și pentru sfera evenimentială, ce vorbește despre tradiții, obiceiuri, moduri de viață și conviețuire (patrimoniu intangibil). Monumentele din Arad sunt construcții realizate în secolele XVIII, XIX și începutul secolului XX, ce aparțin stilurilor arhitectonice baroc, neoclasic, secesion, eclectic sau interbelic. În multe cazuri nu se poate vorbi de stiluri pure, ci, mai degrabă, se observă mixajul între elementele mai multor stiluri: baroc, empire, neorenescentist, clasicist, toate elementele conlucrând în special la compoziția fațadelor clădirilor. De remarcat este faptul că orașul Arad a fost cu predilecție "desenat" de arhitecți locali, ce se aflau într-o competiție permanentă, contribuind constructiv la dezvoltarea urbană. Astfel, în ciuda influențelor multiple, Aradul are o gândire unitară la nivelul ansamblului urban și a clădirilor care îl compun, zona centrală a orașului definindu-se drept unul dintre cele mai mari ansambluri urbane protejate din țară.

Stiluri arhitecturale în Arad: Baroc, Clasicist, Neoclasicist, Eclectic, Secesion

Monumente de for public: Statuia Libertății, Monumentul Revoluției de la 1848, Statuia sf. Ioan de Nepomuk, Monumentul celor 13 Generali, Statuia Sfintei Treimi, busturi ale unor personalități, monumente funerare (cu precădere în Cimitirul Evreiesc)

Cetatea Aradului

Cetatea Aradului a fost construită între 1763-1783, din ordinele împărătesei Maria Tereza. Construcția a fost proiectată de Ferdinand Philipp Harsch în stil Vauban-Tenaille și realizată de mii de deținuți, urmând o planimetrie în formă de stea cu șase colțuri. Poarta principală și clădirile din interior (biserica catolică și clădirile administrative) au fost construite în stil baroc. Biserica catolică și clădirile din jur au adăpostit ordinul călugărilor franciscani, aflați sub patronajul sfântului Ioan de Capistrano. Aceștia au locuit în cetate până în anul 1861. Până în 1918 cetatea a fost una din cele mai mari închisori militare ale Imperiului austro-ungar. În noiembrie 1918 cetatea a fost ocupată de trupele franco-sârbe, iar din iulie 1919 a fost preluată de armata română. În perioada interbelică, cetatea a fost garnizoana Aradului și a găzduit regimentul 93 infanterie. După armistițiul încheiat de România în 12 septembrie 1944 și ocuparea Aradului de armata sovietică, în cetate a staționat o unitate de tancuri sovietică până în anul 1958. În prezent, în cetate se află Batalionul Mixt Româno-Ungar de Menținere a Păcii, înființat la 20 martie 1998 și devenit operațional din 1999. Din păcate, administrația militarizată a cetății a împiedicat cunoașterea acestui obiectiv, în special de către cetățenii Aradului, și valorificarea potențialului uriaș. Administrația locală a înțeles faptul că Cetatea este un obiectiv extrem de important pentru oraș, datorită dimensiunii sale, a poziției centrale, a valorii arhitecturale și istorice, a relației cu râul Mureș, a gradului de atractivitate turistică și face demersuri pentru preluarea și demilitarizarea acesteia.

Ațiuni: Ziua porților deschise

C. Asociații, indivizi și grupuri mici

C.1 Organizații Profesionale

Uniunea Artiștilor Plastici (U.A.P.), filiala Arad

U.A.P. funcționează, din punct de vedere structural-teritorial și al specificului de creație, prin filiale teritoriale și profesionale cu și fără personalitate juridică, precum și prin asociațiile profesionale afiliate, care au în componența lor, ca membri, exclusiv artiști plastici și vizuali profesioniști. Filiala Arad a Uniunii Artiștilor Plastici din România funcționează din 1957 și cuprinde aproximativ 70 de membri, dintre care 22 de membri fondatori și restul în calitate de membri asociați.

Acțiuni: Bienala de Artă Contemporană Meeting Point, Bienala Internațională de Grafică Mică, Salonul Anual de Arte Vizuale, Expoziția Grup 21, Sculptura azi-4 discursuri, Simpozionul "Sculptură Monumentală în Spațiul Public", expoziții de grup și de autor.

Uniunea Scriitorilor din România, filiala Arad

Filiala din Arad a Uniunii Scriitorilor din România a fost înființată în 1994 și instituționalizează o mișcare literară profesionistă, cu personalități reale din această zonă a țării, acoperind toate genurile: poezie, proză, dramaturgie, literatură pentru copii, critică și istorie literară, eseu. Filiala din Arad se compune din 58 de membri, scriitori profesioniști. Organizația profesională s-a dovedit a fi utilă profesional și social propriilor membri, definindu-se ca un factor cultural activ din punct de vedere intelectual și artistic la Arad, dar și suficient de atractivă pentru membri săi proveniți din alte centre precum: Oradea, Brașov, Deva, Hunedoara sau Nadlac. Filiala din Arad aUSR și-a propus să fie și o voce a societății civile.

Acțiuni: Revista Arca, Gala Premiilor Uniunii Scriitorilor Filiala Arad, Festivalul Național de Literatură "Sorel Sibii", Turnirul Național de Poezie

Ordinul Arhitecților din România, filiala Arad

Ordinul Arhitecților din România este o organizație profesională de specialitate, sub umbrela căreia funcționează profesia liberală de arhitect. Ordinul funcționează în baza Legii 184/2001 privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect, a Codului Deontologic și a Regulamentului de Organizare și Funcționare a O.A.R.

Filiala din Arad a O.A.R. este condusă de arhitectul Doru Chișbora și are o structură organizatorică compusă din Consiliu Teritorial de Conducere (7 membri), Comisia Teritorială de Disciplină (5 membri), Comisia Teritorială de Cenzori (4 membri) și un secretar executiv. Filiala are un număr total de 92 membri, dintre care 77 de arhitecți, 6 conducători arhitecți cu drept de semnătură, 6 arhitecți stagiași și 3 conducători arhitecți stagiași.

Acțiuni: Anuala Aradeană de Arhitectură, expoziții, conferințe

C.2 Organizații neguvernamentale (asociații și fundații)

Asociația CitiZenit

CitiZenit este o organizație culturală nonprofit, înființată în scopul dezvoltării mediului socio-cultural prin constituirea unor platforme independente de acțiune, creație și reflecție și prin implementarea de proiecte de regenerare urbană. Asociația a devenit extrem de vizibilă în ultimul an la nivelul orașului Arad, asumându-și cartierul general la Fabrica Teba unde desfășoară manifestări culturale extrem de variate, efervescente și cu o periodicitate uimitoare. Odată cu această inițiativă, o serie din halele Fabricii Teba au fost reabilitate și au găzduit numeroase evenimente dedicate în special artelor contemporane și artei urbane, atrăgând atenția artiștilor, profesioniștilor și publicului din Arad și nu numai.

Evenimente: Particles - Intermedia Lab and Music Festival, Kinedok, TebaExpo, TebaKinema - Scurtmetraje românești, Filmtettfeszt - Zilele Filmului Maghiar în Arad,

workshop-uri, expoziții, ateliere, proiecții de film, cursuri, muzeu al Fabricii Teba

Mișcarea Arădeană

Mișcarea Arădeană se definește drept o organizație non-guvernamentală constituită cu scopul de a proteja, respecta și promova Aradul și valorile sale. Mișcarea a fost inițiată în 2009 și și-a structurat în timp un profil clar în peisajul public arădean.

Proiecte: Academia Arădeană de Lideri, Serile Mișcării Arădene, Arad-dragostea mea!

Asociația "Pro Urbe"

Asociația „Pro Urbe” Arad a luat ființă în 1999, ca urmare a demersurilor celor 33 de membri fondatori provenind din domenii precum istorie, arhitectură, arte vizuale, literatură, care se definesc ca personalități active la nivelul comunității locale. În prezent, organizația numără aproximativ 40 de membri și are ca scop principal protejarea și reabilitarea monumentelor din Arad, respectiv monitorizarea activităților de păstrare, protejare, restaurare a patrimoniului arhitectural din orașul Arad, desfășurate de instituțiile implicate în gestionarea ansamblului menționat.

Proiecte: Serile Mișcării Arădene, Itinerarii Culturale Arădene - Patrimoniu Secession. Simbol și Semn, Mișcarea "Arădenii vor Cetatea"

Aradi Kamaraszinhaz

Teatrul Maghiar de Cameră "Aradi Kamaraszinhaz" a fost înființat în 2007 de către Erno Tapaszto, actualmente actor și director artistic, și Gabriela Gujdar, manager, în incinta Teatrului de Marionete Arad. În anul 2010 au primit din partea Cancelariei Primului Ministru al Ungariei titlatura de Instituție Culturală de Interes Național. Această inițiativă teatrală continuă tradiția unui Teatru Maghiar în Arad, desființat în 1953. Asociația derulează parteneriate cu 9 organizații cu profil cultural din țară și străinătate, mai ales din Ungaria.

Evenimente: spectacole teatrale în Arad și spectacole itinerante, participarea la festivaluri de teatru naționale și internaționale

Asociația "Amifran"

Asociația „Amifran” s-a înființat în anul 1992 și are ca scop protejarea, ilustrarea și mediatizarea culturii francofone și a limbii franceze. Prin activitățile sale, Amifran contribuie la propagarea valorilor specifice naționale românești ale francofoniei și facilitează participarea tineretului român la dialogul cultural internațional.

Evenimente: Festivalul Internațional al Teatrului Francofon, ajuns la ediția XXIII, ateliere teatrale, publicația "Girouette"

Asociația Foto Club Arad

Primul Foto Club Arad a fost înființat în 1968. În același an, Teatrul de Stat a fost gazda unui salon de artă fotografică a noului club, iar în august 1969 a avut loc prima Expoziție de Artă Fotografică a Județului Arad. În anul 2005 Clubul a dobândit calitatea de persoană juridică sub forma unei organizații non-profit. Scopul Asociației este promovarea artei fotografice, prin saloane foto în țară și străinătate, workshop-uri, cursuri foto autorizate, albume fotografice, colaborări profesionale.

Asociația Foto Club Pro Arad

Asociația fotografică Foto Club Pro Arad a fost înființată în decembrie 2008 de către un grup format din pasionați de artă fotografică, reunit cu scopul de a promova această artă vizuală în viața socială, în special prin mediatizarea evenimentelor și a vieții cotidiene din Arad.

Acțiuni: expoziții, tabere de creație, ateliere, concursuri de fotografie

Cenaclul "Ion Andreescu"

Cenaclul "Ion Andreescu" s-a constituit la 12 aprilie 1954 ca prima asociație de profil din

Arad, prin libera exprimare a voinței artiștilor plastici profesioniști și amatori, având inițial 16 membri. Activitățile de debut s-au legat două mari expoziții, de iarnă și vară, desfășurate în spațiile oferite de holurile Palatului Cultural și ale Teatrului de Stat Arad. După anul 2002, Cenaclul a primit drept spațiu expozițional Sala Clio, aparținând Complexului Muzeal Județean Arad. În vederea consolidării materiale a cenaclului, în anul 2003 a fost constituită legal "Asociația Culturală "Ion Andreescu", cu suportul a 37 membri fondatori. Anul 2014 a marcat 60 de ani e activitate.

Evenimente: Salonul de Iarnă, Salonul de Vară, expoziții de grup și de autor

Cenaclul literar "Lucefărul"

Cenaclul Literar "Lucefărul" este o asociație dedicată activităților literare din Municipiul Arad. În prezent, Cenaclul funcționează în cadrul Casei de Cultură a Sindicatelor din Arad. Președintele Cenaclului este poetul Vladimir Belity, ce conduce întrunirile bilunare ale grupului.

Acțiuni: sesiuni de lectură, lansări de carte

Asociația „Arad Capitală Europeană a Culturii 2021”

Nu în ultimul rând, și cu un statut aparte, trebuie menționată Asociația „Arad Capitală Europeană a Culturii 2021”, care a luat ființă la 1 octombrie 2014 cu scopul de a promova municipiul Arad în competiția Capitală Culturală Europeană, de a pune în valoare patrimoniul cultural arădean și personalitățile municipiului, de a întări participarea civică în Arad prin stimularea voluntariatului și a inițiativelor de tineret, culturale, artistice, sportive, de divertisment.

C.3 Arte vizuale

Kinema Ikon

Kinema Ikon este un Atelier Multimedia înființat în 1970, ce funcționează în prezent în cadrul Muzeului Arad. Este vorba despre un grup de artiști arădeni ce activează de mulți ani în domeniul artelor experimentale contemporane și în domeniul creației digitale. Din anul 1994, editează și publică Revista Intermedia. Kinema Ikon a cunoscut 3 etape distincte: film experimental (1970-1989), mixed media (1990-1993), din 1994, exclusiv lucrări hipermedia și instalații interactive, iar din 2006 hipermedia și hibrid media.

Evenimente: Expoziția de grup "Wunderkammer", serial: kinema Ikon, R.A.M. - Festivalul de Artă Multimedia

C.4 Muzică

Quaternion Band

Quaternion este un proiect construit din experiențele muzicale ale unor tineri care își propun să reînvie marile hituri ale anilor '60-'90. Trupa a fost înființată în 1997. Band-ul cântă la diverse evenimente particulare și la manifestări artistice ale orașului și susține concerte proprii. Se remarcă prezența centrală a solistei Claudia Iuga.

Corso Band. Mario & The Teachers

Corso este un grup pop-rock, format în 2011. Trupa este extrem de activă în Arad, continuând o anume tradiție și predilecție locală pentru trupele rock.

Mario & The Teachers a luat ființă în toamna anului 2010, la inițiativa lui Mario Florescu, abordând stilul etno-fusion, bazat pe jazz și folclor balcanic.

D. Mediul privat

D.1 Organizări Evenimente

KF Cafe

Cafeneaua KF a fost înființată în anul 2004 și desfășoară manifestări cultural-artistice, cu precădere din sfera underground/artă urbană și dedicate unui public consumator tânăr.

Evenimente: concerte, lansări, proiecții, discuții

Club Nerv

Club Nerv a fost înființat în anul 1993, funcționând inițial drept club rock. În ultima perioadă, clubul s-a axat pe segmentul tineret, propunând publicului o gamă diversificată de evenimente muzicale: rock, indie, alternativ, folk etc., crescând media de vârstă a publicului de la 18-30 ani la 24-40 ani și definindu-se drept cel mai popular club arădean.

Evenimente: concerte, stand-up comedy

ABC

Seria ABC de concerte de muzică electronică a început în anul 2012, evenimentele având loc în diferite localuri și spații din Arad (ART cafe, Barfly sau Nerv, dar și Teatrul Clasic sau Ștrandul Neptun), Cluj Napoca (Boiler Club) și Timișoara, câștigându-și o recunoaștere și un public fidel.

D.2 Librării/ Edituri

Librăria Cărturești Arad

Situată în cadrul Atrium Mall, librăria și ceainăria sa oferă, totodată, un spațiu de întâlniri și evenimente publice, lansări, prezentări de carte.

Librăria Corina

Librăria Corina a fost deschisă în 1991, fiind prima librărie privată din Arad. În acest moment, librăria lucrează cu peste 400 de edituri și are, în permanență, o diversitate de aproximativ 35.000 de titluri pe stoc.

Evenimente: expoziții de artă, lansări de carte, piese de teatru, cursuri etc.

D.3 Media

Media arădeană se manifestă în presa scrisă (ziare), presa TV (posturi de televiziune și online), presa Radio (posturi radio), precum și presa online (site-uri, blog-uri etc.). Se constată că ea are o voce la nivelul comunității, mai ales prin intermediul presei scrise și a posturilor TV și online. În același timp, internetul este o platformă suport pentru numeroase site-uri și blog-uri private care transmit informații despre evenimentele din Arad și susțin cultura, istoria și turismul local.

Demersuri culturale în media:

- **site-uri:** www.aradculture.ro/ www.partyarad.ro/ tv-arad.ro/ www.aradcityguide.ro
- **emisiuni televizate și apariții în presă a evenimentelor culturale.**

D.4 Film/ Cinema

Cinema

În prezent, la nivelul Municipiului Arad funcționează cele 2 cinematografe în cadrul celor două mall-uri din oraș: **Cinema City Arad Atrium Mall** și **Cinema City Arad Galleria**, precum și recent reabilitatul **Cinema Arta**, aflat în administrarea Primăriei Arad, care găzduiește evenimente punctuale, fără a avea un program zilnic.

Fostul **Cinematograf Solidaritatea** din cartierul Gai a fost de asemenea recent renovat de către Administrația locală și transformat în Centru Cultural Gai, ce se dorește a deveni gazdă a manifestărilor din cartierul omonim.

Evenimente: Farad-Festivalul de film documentar, Weekend de film la Cinema Arta, proiecții de film, expoziții.

D.5 Inițiative pentru Dezvoltarea Culturală a Orașului Arad

Arad Free Tours

Arad Free Tours este un proiect născut din dorința de a pune Aradul pe harta turistică a regiunii și a țării. O echipă de voluntari a decis să promoveze orașul prin tururi ghidate interactive și gratuite, care se adresează turiștilor în 5 limbi de circulație internațională (engleză, franceză, germană, poloneză și maghiară). Conceptul de "Free Tours" a fost deja implementat în multe orașe europene și se potrivește perfect dorinței de revitalizare a turismului în Arad. Proiectul are în prezent o echipă de 9 membri calificați, iar tururile se realizează pe baza unor programări.

Acțiuni: circuite turistice ghidate

Blog Arădean

Blog-ul a luat ființă din dorința autorului, Eugen Rogoian, de a împărtăși și de a promova bogata istorie și arhitectură a orașului Arad. Scopul blogului este acela de a informa despre valoarea istorică și arhitecturală a clădirilor din oraș și județ, precum și informații despre fapte și întâmplări istorice care se leagă de numele Arad.

Acțiuni: recenzii, cronici, articole istorice, promovare evenimente culturale

III. O DIAGNOZĂ A DOMENIULUI CULTURAL ARĂDEAN

Plecând de la *Maparea resurselor culturale* și a sondajului privind *Practicile culturale ale arădenilor*, și în urma procesului de cercetare, analiză și consultare largă cu reprezentanți ai sectorului cultural arădean, putem identifica următoarele zone problematice, dar și de potențial, la nivelul contextului cultural arădean, la care strategia este chemată să răspundă.

1. Există pe plan local un important potențial creativ

Există în Arad o importantă resursă creativă, în special în zona de artă contemporană, artă media, artă urbană și foarte mult în zona tânără (din care o bună parte nu este cunoscută sau mobilizată, implicată sau susținută), care reprezintă poate avantajul cel mai important al Aradului. Mai mult, apare o nouă generație de creatori în domeniul artei contemporane, a industriilor creative, inclusiv a arhitecturii, care poate duce la crearea unei mase critice (precum programul kinema ikon: serial la Complexul Muzeal sau recenta inițiativă CitiZenit de la Teba). Identificarea, mobilizarea și coagularea acesteia, a unei piețe artistice și creative locale, reprezintă un potențial de creștere fundamental și sustenabil. Acestea i se adaugă și potențialul diasporei artistice arădene, care numără multe personalități și artiști arădeni recunoscuți și activi pe plan național și internațional, dar și oportunitatea dată de dezvoltarea recentă a Facultății de Design din cadrul Universității Aurel Vlaicu, ambele zone cu potențial încă insuficient valorificat.

2. Creșterea interesului și investiției autorității locale în cultură. Nevoia unei acțiuni mai strategice și transparente a autorității locale și a unei creșteri a capacității administrației culturale

Tendință relativ recentă, considerată a fi legată în primul rând de proiectul Capitalei Culturale Europene 2021, interesul și disponibilitatea autorității locale de a investi în cultură au dus în ultimii 2-3 ani la o evidentă creștere a finanțării (atât ca valoare absolută, cât și ca procent din bugetul local) și a numărului de noi evenimente, care au început deja să schimbe fața culturală a Aradului (*a se vedea Tabelul 1 de mai jos și, în Anexa 4, detalierea bugetului pentru cultură în perioada 2011-2015*).

Tabel 1: Bugetul anual pentru cultură al municipiului Arad⁶

Nr. crt.	Anul	Bugetul anual pentru cultură în oraș (în EURO)	Bugetul anual pentru cultură în oraș (în % din bugetul anual total)
1	2011	3,062,093	2%
2	2012	3,445,190	3%
3	2013	5,651,620	5%
4	2014	7,171,288	6%
5	2015	9,969,878	9%

⁶ Sursa: Primăria Municipiului Arad. Bugetul prezentat include întreaga gamă de acțiuni în materie culturală ale autorității locale, respectiv subvențiile acordate instituțiilor din subordine, investițiile de infrastructură în domeniul cultural, restaurarea monumentelor istorice, funcționarea biroului cultural și a CMCA, bugetul programelor culturale organizate de Primărie/CMCA și proiectele susținute prin finanțări nerambursabile.

Acest interes crescut, apreciat unanim de actorii culturali locali ca una dintre oportunitățile majore de dezvoltare culturală ale Aradului, s-a manifestat și prin înființarea Centrului Municipal de Cultură Arad (CMCA) în toamna anului 2014 ca serviciu public de interes local sub autoritatea Consiliului Local al Municipiului Arad. Aceasta a dus, într-un timp record, la o fluidizare a activităților în sectorul cultural, a făcut autoritatea publică mai vizibilă, mai accesibilă, mai transparentă, și a facilitat o acțiune directă mai consistentă, precum și o finanțare crescută pentru proiecte culturale.

Pentru un impact eficient, de termen lung și sustenabil este însă necesar un demers strategic consecvent, un dialog și o colaborare mai consistentă și constantă cu reprezentanții sectorului cultural și cu alți actori care pot contribui la procesul de reflecție dar și de acțiune în domeniu, o mai mare transparență și consultare cu sectorul cultural, o eficientizare a instrumentelor de implementare a acestei strategii și, nu în ultimul rând, o acțiune solidă și de termen lung de dezvoltare a capacității administrației culturale. Lansarea în 2013 a procesului de planificare strategică (din care documentul de față face parte), proiectul candidaturii pentru Capitala culturală europeană, lansarea în 2014 a unui program de dezvoltare a capacității administrației culturale și a sectorului cultural prin sesiuni de formare sunt pași în acest demers de termen lung.

Există în rândul creativilor și organizațiilor culturale din Arad, publice sau private, teama că un posibil eșec al candidaturii pentru Capitala culturală, sau o posibilă schimbare politică în urma alegerilor locale din 2016 vor stopa acest avânt și dorința a autorităților locale de a reinvesti cultura cu un rol fundamental de dezvoltare și regenerare a orașului. Efectele investiției crescute din ultimii se văd însă deja, atât în sectorul cultural, cât și printre locuitorii orașului, și depinde și de aceștia să susțină în continuare acest demers comun al arădenilor.

3. Oferta culturală cu o evidentă tendință de creștere cantitativă și calitativă și de diversificare. Potențialul noilor inițiative.

Oferta culturală locală este caracterizată în mare ca un binom: în primul rând, o ofertă artistică relativ clasică (în special a celor patru instituții publice principale pe plan local - Teatrul, Filarmonica, Muzeul, Biblioteca, precum și a Uniunii Artiștilor Plastici din Arad), poate uneori conservatoare și puțin curajoasă în a experimenta. Această ofertă are un public constant, dar relativ redus, așa cum rezultă și din Barometru, teatrul fiind domeniul de tradiție cu cea mai mare recunoaștere și participare. În această categorie, festivalurile și multiplicarea lor recentă sunt considerate cele care aduc o reală efervescentă culturală orașului. Dincolo de momentele festivaliere, această ofertă asigură o constanță de programare de-a lungul anului pentru publicul local, remarcându-se însă nevoia unei diversificări a programelor instituțiilor culturale publice pentru a răspunde diverselor categorii de arădeni și nevoilor lor specifice.

De cealaltă parte se află festivalurile populare, organizate în special de autoritățile locale. Ele atrag un public numeros, Barometrul indicând faptul că, așa cum era de așteptat, dintre evenimentele arădene, cele precum Zilele Aradului sau Festivalul vinului atrag cel mai ridicat public, o bună parte din acesta nefrecventând alte tipuri de activități culturale. Mulți actori culturali apreciază însă ca dezechilibrat sprijinul acordat acestui tip de evenimente, sau consideră că multe dintre acestea, menționate și ca festivaluri "de masă" sau "câmpenești", care nu antrenează prea mult publicul.

În mare, vorbim de o ofertă centralizată spațial (concentrată în centrul orașului, în spații tradiționale, și care implică puțin publicul.

Între cele două componente ale binomului există desigur numeroase alte inițiative, deopotrivă publice și private, unele cu tradiție (precum Kinema Ikon și recentele sale proiecte Serial și festivalul media în cadrul Complexului Muzeal, Asociația și Festivalul Amifran, Festivalul de Teatru Nou organizat de Teatrul Clasic "Ioan Slavici", Aradi Kamaraszinhaz sau KF), altele mai recente sau chiar foarte noi (CitiZenit și inițiativa sa la Teba, ABC, Green Island, Librăria Scienta, festivalul WAD, festivalurile Discuția secretă și fARAD sub tutela CMCA, Teatrul de Vară organizat de Centrul Cultural Județean Arad - CCJA etc.), multe dintre ele extrem de ofertante. Ele nu au ajuns însă (și încă) la o masă critică și o vizibilitate care să asigure Aradului o constantă ofertă vitală, diversă și angajantă pentru publicul local.

Așa cum remarcam deja, oferta a cunoscut o creștere și diversificare în ultimii ani - o creștere inclusiv calitativă, o creștere a evenimentelor pentru publicul tânăr, precum și a celor din spațiul public. Aceasta se datorează într-o foarte mare măsură creșterii finanțării și acțiunii administrației publice locale - multe dintre noile evenimente sunt inițiate de CMCA cu scopul declarat al diversificării și creșterii calității ofertei, iar o varietate de proiecte independente sunt finanțate de acesta prin mecanismul finanțărilor nerambursabile.

Pe de altă parte, ea se datorează creșterii ofertei independente, în bună parte și datorită unei noi generații creative și unor noi inițiative civice, care propun de asemenea un demers mai deschis, participativ și implicat, precum și noi practici culturale, mai apropiate de cultura urbană. Cu toate acestea, numărul încă redus, capacitatea și soliditatea inițiativelor culturale private (profit sau non-profit) rămân o problemă fundamentală, aceasta fiind totodată și zona cu cel mai mare potențial de schimbare și dezvoltare. Această recentă explozie de noi inițiative, idei și evenimente dovedește însă că există un potențial foarte important, în special în zona tânără, de artă contemporană, de experiment, industrii culturale, pentru a crea o ofertă mai diversă, mai puțin centralizată spațial, mai aproape de arădeni și mai atractivă atât pentru arădeni, cât și pentru un public ne-arădean (în condițiile în care programarea actuală se adresează și atrage în special un public local).

Deși CMCA a realizat o mai bună coordonare a agendei culturale locale, există încă o insuficiență armonizare a programării, a calendarului de evenimente pe plan local, cu atât mai mult în condițiile creșterii ofertei și a actorilor culturali activi, care duce la suprapuneri de evenimente, perioade aglomerate fiind urmate de perioade puțin ofertante. Aceasta se datorează multiplicării actorilor și evenimentelor culturale și unui deficit de comunicare și parteneriat între diverșii actori ai sectorului cultural, privați sau publici, dar și lipsei unui calendar previzibil de finanțare și a finanțărilor pe termen lung, care fac dificilă planificarea. Ar fi de notat, totodată, că nu există o reală sinergie între oferta diverselor instituții publice, locale și județene.

Așa cum remarcam, creșterea și diversificarea festivalurilor a creat o efervescență considerată de mulți actori culturali ca unul dintre punctele forte ale Aradului și ale ofertei culturale locale. Această preferință pentru o programare festivalieră poate însă duce și la dezechilibre dacă nu este însoțită de o programare diversă care să mențină în mod constant interesul publicului și să îl și dezvolte, inclusiv (sau mai ales) în afara centrului. Accentul pe festivaluri antrenează, totodată, o susținere limitată a altor tipuri de demersuri (de producție, educație, cercetare etc.).

Ar fi de remarcat, de asemenea, că dezvoltarea ofertei a dus și la o creștere semnificativă a evenimentelor gratuite (organizate de CMCA și CCJA) care, dincolo de facilitarea accesului publicului la aceste evenimente, poate avea și efecte negative pe termen mediu și lung: îndepărtează publicul de la evenimentele contra-cost și creează obișnuința gratuității, publicul nemaifiind dispus să plătească pentru o ofertă diferită sau mai bună.

4. Participare culturală modestă a locuitorilor Aradului. Potencial ridicat de dezvoltare a publicului și creștere a participării.

Analizând cererea locală - publicul efectiv și cel potențial, nevoile și practicile de participare culturală - actorii culturali consultați au menționat în mod recurent atât faptul că Aradul este un oraș caracterizat și printr-un real multiculturalism, diversitate, curiozitate și deschidere, cât și o serie de puncte considerate critice pentru contextul arădean și pentru dezvoltarea culturală a acestuia, respectiv: existența unei cereri locale limitate și o participare culturală redusă, mai ales din partea celor de peste 35 de ani; o relativă lipsă de apetență culturală a publicului arădean larg, care ar duce la un potențial limitat de creștere a cererii și a participării; publicul larg ar fi mai degrabă tradiționalist și conservator, un public apatic și puțin atras de interacțiune; un larg public cu gusturi, mentalități și practici de consum mai degrabă rurale; sau faptul că publicul studentesc nu se face simțit.

Într-adevăr, sondajul realizat în luna mai 2015 privind practicile de participare și consum cultural ale arădenilor ("Barometrul", prezentat integral în Anexa 1) a arătat că doar aproximativ un sfert din populația Aradului (28%) poate fi considerată un public participant la evenimente culturale specifice artei înalte (spectacole de teatru, muzică clasică, expoziții etc.) sau moderne (concerte, stand up etc.), aproximativ egal distribuită între „omnivori” – cei care participă la orice eveniment și „moderni” – cei pentru care participarea este mai degrabă un pretext pentru socializare și divertisment. Acest grup de participanți se recrutează preponderent dintre tinerii cu studii superioare. Festivalurile populare (Zilele Aradului, Festivalul Vinului sau Octoberbier) atrag, cum era de așteptat, un public mult mai mare (peste 50%), urmate de manifestări cu caracter religios (14%). În mod obișnuit, un arădean participă pe an la 2 evenimente, cel mai probabil două festivități populare, și vizitează anual 2 instituții cu profil cultural din oraș, cele mai frecventate fiind Teatrul și Filarmonica. Mult mai probabil ajunge, totuși, un arădean, la un mall, la ștrand, în centrul orașului sau pe Lunca Mureșului.

Majoritatea absolută a arădenilor preferă să își petreacă timpul liber acasă, jumătate din acesta fiind alocat televizorului, dar la nivel de dezirabilitate activitățile de timp liber cele mai dorite sunt cele outdoor (excursii, plimbări, cu un procent de peste 70%), detașându-se, de asemenea, o apetență și dezirabilitate pentru mai multe evenimente culturale în aer liber. Sondajul arată, în mod nesurprinzător, că participarea culturală a arădenilor este puternic corelată cu două caracteristici principale: crește radical odată cu nivelul de instrucție și scade odată cu vârsta.

Toate aceste cifre confirmă într-o anumită măsură diagnosticul pus de actorii culturali în ceea ce privește participarea culturală actuală, însă Barometrul nuanțează practicile și preferințele, identificând numeroase zone de potențial pentru o dezvoltare viitoare, precum și nevoia unor programe concepute distinct pentru diverse categorii de public. De exemplu, dacă media celor chestionați preferă evenimentele tradiționale, liniștite, în locuri obișnuite, în limba română, care nu presupun implicare și sunt organizate de stat (confirmând o tendință mai conservatoare, cel puțin la nivel declarativ), tinerii preferă evenimentele în care trebuie să se implice, în alte limbi decât limba română și care sunt organizate de privați.

Participarea sau neparticiparea țin, în mod fundamental, și de natura ofertei existente și diversitatea și calitatea acesteia, de expunerea (sau lipsa de expunere) a publicului potențial la diverse practici (lipsa de expunere putând duce la inhibare și reticență de participare către ceea ce e văzut ca o practică elitistă), de accesibilitatea și atractivitatea propunerilor artistice (ca tematici, modalități de acompaniere a publicului), de caracterul lor novator, de motivarea și valorizarea pe care publicul o primește, de

calitatea interacțiunii etc., de calitatea informării și promovării, de calitatea și locația infrastructurii existente, de înțelegerea diverselor motivații de participare etc. Și există, din acest punct de vedere, numeroase pârghii de acțiune pentru a determina o mai crescută participare a publicului.

Participanții la focus grupuri au notat, de exemplu, că înmulțirea și diversificarea festivalurilor și a evenimentelor din ultimii ani au dus la o creștere a interesului publicului și a participării, dar și că există un potențial important de voluntariat, mai ales în rândul tinerilor. Pe de altă parte, 50% dintre respondenții Barometrului au menționat faptul că o mai mare amabilitate din partea personalului ar spori participarea la evenimente culturale, 39% solicită o programare mai accesibilă, dar și procentul de 34% care solicită evenimente în spații mai apropiate de casă (ca răspuns la centralizarea ofertei remarcată la punctul anterior). O altă zonă de potențial, de exemplu, e dată de dorințele și practicile de loisir ale arădenilor care pot fi valorificate pentru creșterea participării culturale, dar și de puternica prezență a echipamentelor TIC și a celor electronice de comunicare (peste o treime din gospodării au în dotare o tabletă), care indică oportunități de folosire mai amplă a noilor tehnologii atât în producția, cât și în distribuția și promovarea în zona culturală.

Nu în ultimul rând, Barometrul relevă faptul că există încă, pentru o bună parte a arădenilor, o atitudine pasivă, de redusă responsabilizare, considerând că este în primul rând responsabilitatea autorităților locale să susțină activitățile culturale din Arad și că arădenii nu sunt dispuși să cheltuiască mulți bani pe cultură. Autoritatea locală este fără îndoială un vector fundamental și facilitator al acestei dezvoltări, dar nu poate fi singurul, și este fundamental ca în timp să se cultive, într-o bună măsură prin acțiunea culturală strategică, o mai mare implicare și responsabilizare a cetățenilor în viața orașului.

5. Infrastructură culturală unică dar centralizată. Nevoi infrastructurale încă neacoperite și un extraordinar potențial de dezvoltare.

Dincolo de importantele resurse infrastructurale existente, detaliate în *Mapare*, una dintre problematicile recurente pentru toate categoriile de actori culturali a fost aceea a centralizării (concentrării în centrul orașului) acestei infrastructuri și a unor nevoi neacoperite de spații și facilități, ca frâne în calea dezvoltării unei vieți culturale vibrante. Acestei nevoi infrastructurale țin de diverse funcțiuni: atât pentru evenimente culturale/expunere, cât și pentru producție, dezvoltare, repetiții, laborator, experiment, dar și sedii/birouri pentru inițiativele private și, nu în ultimul rând, și infrastructură tehnică (echipament). Astfel, zonele critice identificate au fost acelea ale infrastructurii pentru creatori și inițiative independente, și a unui spațiu interdisciplinar care să coaguleze creatori și inițiative din zona industriilor creative (atât cu funcție de creație, producție, cât și prezentare și educație), a unui spațiu gazdă multidisciplinar (pentru spectacole, concerte etc.), spații de expunere în zona artei vizuale și, nu în ultimul rând, un deficit de infrastructură în cartiere și de infrastructură de socializare (inclusiv parcuri, cafenele și alte spații de socializare și interacțiune).

O primă soluție este facilitarea folosirii mai largi a infrastructurii publice existente (în instituțiile culturale, dar și în alte spații în proprietate publică) și de către alte inițiative.

Sunt necesare, de asemenea, îmbunătățiri ale infrastructurii existente (renovări, dotări - de la lumini la aer condiționat) pentru a deveni spații mai atractive, prietenoase și comode, inclusiv prin adăugarea de noi funcțiuni - cafenele, ceainării, spații pentru ateliere cu copii etc. Există o acțiune a autorităților municipale și județene în acest sens (renovarea Sălii Clio de la Muzeu, renovarea în curs a Filarmonicii), dar ea trebuie

extinsă. De remarcat că Barometrul notează printre principalele măsuri care ar spori motivația de participare îmbunătățirea atractivității infrastructurii existente (creșterea confortului pentru public - 31% sau existența unei cafenele/ceainării în incintă - 33%) sau derularea lor în spații neconvenționale - 30% (În acest sens a fost menționată în mod repetat oportunitatea realizării unei ceainării sau cafenele în curtea Bibliotecii/ Muzeului de Artă, cu un efect pozitiv și asupra frecventării acestor instituții). Însă pe locul întâi la categoria motivații ce țin de infrastructură se află derularea evenimentelor în spații mai aproape de casă - 34%.

Într-adevăr, concentrarea infrastructurii culturale (ca și a celei de interacțiune - cafenele etc.), în zona centrală, care determină o centralizare a ofertei culturale, este un alt punct critic. În afara centrului infrastructura culturală se limitează la micile biblioteci de cartier, lipsind însă spații precum centre culturale locale, centre comunitare, mici scene în spațiul public etc. Programul Primăriei Arad de modernizare și revitalizare a fostelor cinematografe are potențialul de a răspunde în mod major acestei nevoi prin crearea unor spații culturale cu diverse funcțiuni (și cu valențe comunitare și sociale), în funcție de nevoile specifice fiecărei zone și oportunitățile oferite de fiecare spațiu. Până în prezent a fost finalizată renovarea cinematografului Gai (alături de Arta în zona centrală) și este în curs de finalizare cel din Grădiște, însă deocamdată sunt foarte puțin folosite, iar modul în care vor funcționa în viitor pentru a răspunde acestor nevoi rămâne de definit și de pus în practică.

Nu în ultimul rând, există o nevoie pentru o infrastructură/amenajări pentru evenimente în aer liber.

În contrapondere cu aceste nevoi de dezvoltare infrastructurală se află un extraordinar potențial, Aradul având un inventar uriaș de spații subutilizate, nefolosite și chiar abandonate, spații cu o arhitectură de calitate și purtătoare ale unei istorii locale (antrenate, ca peste tot în România ultimilor 25 de ani, de schimbările economice majore care au dus la transformarea sau închiderea multor spații industriale și de procesul de restituire a proprietăților naționalizate). Pentru multe dintre aceste spații există o nevoie de reinvestire și reintroducere în uz și într-un circuit urban, transformarea lor, chiar și parțială, în spații cu valențe culturale putând contribui major în acest sens.

Marea majoritate a acestor spații se află însă în proprietate privată, ceea ce limitează major acțiunea autorității locale. Aceasta din urmă explorează însă oportunitatea și fezabilitatea achiziției și revitalizării unor clădiri și spații cu valoare culturală și istorică pentru comunitate (precum Teatrul vechi, dar și Fabrica Teba), însă poate de asemenea încuraja și susține în mod strategic, prin diverse pârghii (de reglementare, fiscale, finanțare etc.), inițiative private de revitalizare culturală.

Foarte recenta inițiativă CitizenIt la Teba, care a atras nu doar un public în creștere la evenimentele organizate, dar și alte inițiative care au intrat în spațiul până atunci nefolosit (atât inițiative private, inclusiv comerciale, cât și inițiative ale CMCA precum Art Encounters), surprinde foarte bine potențialul reconversiei și revalorizării unor foste spații industriale, care poate să ofere atât o infrastructură necesară unor noi inițiative și diversificării ofertei, cât și să valorizeze trecutul recent industrial al orașului și importanța industriei pentru bunăstarea actuală a arădenilor. În plus, asemenea spații alternative pot fi promotoare ale unui nou tip de demers - noi practici artistice, interdisciplinaritate, un nou tip de interacțiune cu publicul și comunitatea locală, care pot să răspundă astfel mai multor zone problematice din cele menționate mai sus.

6. Patrimoniului construit și spațiul public – resursă unică și unul dintre atuurile Aradului. Nevoia unei strategii coerente și a unei acțiuni consecvente de dezvoltare și regenerare urbană.

Aradul are potențialul de a fi, cum se nota în Strategia de Dezvoltare, un veritabil muzeu în aer liber de stiluri arhitectonice specifice secolelor XVIII-XX, cu arhitectura extrem de valoroasă a orașului, dată și de unitatea stilistică din punct de vedere urban a zonei centrale și a Bulevardului Revoluției (a se vedea și *Maparea*). Așa cum reiese din Barometru, arădenii consideră că cele mai pregnante calități ale orașului sunt arhitectura interesantă și frumusețea sa. Tocmai de aceea ei recomandă, însă, printre cele mai frecvente mențiuni, îmbunătățirea aspectului orașului și restaurarea clădirilor de patrimoniu din centrul vechi.

În condițiile în care marea majoritate a acestor clădiri sunt în proprietate privată, cu o legislație națională problematică în materie de patrimoniu, dar și resurse umane limitate, urmărirea acestor obiective de către autoritatea locală este dificilă. Autoritatea locală are însă o serie de pârghii și a elaborat deja o serie de documente strategice și planuri în materie, dintre care am menționa în primul rând măsurile privind Regenerarea urbană din Strategia de dezvoltare a Municipiului, Planul integrat de revitalizare a zonei protejate în municipiului Arad adoptat în 2012 (care include un Master plan și un Portofoliu de proiecte)⁷ și Planul Urbanistic pentru zona construită protejată. Punerea în practică a Planului de revitalizare întârzie însă, numeroși actori culturali apreciind că este nevoie de o mai bună prioritizare și o acțiune mai consecventă privind spațiul public și o exigență la nivel de urbanism.

Dificultatea valorizării extraordinarului potențial legat de patrimoniul construit ține și de lipsa la nivelul multor arădeni a unei conștientizări asupra importanței patrimoniului ca resursă socială, culturală, identitară, economică, de o cunoaștere limitată a istoriei locului și o slabă cultură a utilizării spațiului public, datorat și deficitului de spații de întâlnire, de promenadă, de interacțiune. Există, pe de altă parte, și nuclee ale societății civile implicate și active în materie, din care am aminti în primul rând Asociația Pro Urbe, și care doresc să participe mai activ în acest proces.

Potențialul extraordinar al Aradului este dat și de Cetatea Aradului – fortăreața în stil Vauban de secol XVIII cu destinație militară neîntreruptă, aflată în mijlocul orașului dar izolată de oraș prin râul Mureș. Deși inaccesibilă publicului larg, Cetatea este considerată de arădeni cel mai reprezentativ simbol al orașului (v. Barometrul). Cetatea este marele proiect de termen lung (și potențial proiect far) al orașului, a cărui reintegrare în circuitul civil și viața orașului devine tot mai plauzibilă date fiind interesul și acțiunea autorității locale. Ea a apărut constant menționată ca emblemă a orașului și un potențial uriaș (pentru cultură, diversism, noi funcțiuni sociale, ca pol de atracție turistică), dar și un obiectiv complicat de pus în practică datorită dimensiunii uriașe și resurselor necesare. Dincolo de riscul de a atrage resurse de la alte inițiative necesare, sau riscul axării pe atragerea turiștilor și nu în primul rând pe nevoile arădenilor, cum poate fi valorizată ca să nu devină un competitor al altor spații și instituții, un competitor pentru programare și acțiune culturală printr-o investiție prea mare în infrastructură?

7. Potențialul patrimoniului mobil și imaterial și al istoriei locului

Istoria și tradițiile arădene, fie că vorbim de rolul istoric în evenimentele de la 1848 și 1918, de tradiția mai veche a breslelor și de oraș manufacturier, sau cea mai recentă industrială, de tradiția unor vechi instituții culturale sau religioase, de tradiția culinară

⁷ Disponibil online la www.primariaarad.ro/download/PlanRevitalizareaZoneiProtejate.pdf.

sau sportivă, de istoria Cetății sau de istoriile și tradițiile fiecărui cartier, într-un oraș divers din punct de vedere etnic, lingvistic, cultural, dar și urban - toate acestea reprezintă elemente distinctive ale Aradului care au un puternic potențial, atât ca liant și fundament al unei identități comunitare împărtășite, cât și ca o resursă pentru o valorizare contemporană care să crească calitatea locuirii și atractivitatea orașului.

Aceste istorii și tradiții, inclusiv relația lor cu patrimoniul construit și spațiul public, nu sunt însă cunoscute și asumate de mulți dintre locuitorii Aradului, sau se cantonează într-o atitudine nostalgică și paseistă despre Aradul de odinioară. Există o acțiune relativ susținută a autorităților locale și județene de încurajare a unor necesare proiecte de documentare, monografii, studii și cercetări, care au însă nevoie și de o acțiune mai amplă de diseminare, pe de o parte, și de valorizare contemporană, pe de altă parte. Extrem de utile sunt două inițiative recente de educație pentru copii și adolescenți, realizate în colaborare cu Inspectoratul Școlar Județean: un curs despre Patrimoniul construit din municipiul Arad, inițiat de Primăria Arad, și despre Istoria Județului Arad, inițiat de Consiliul Județean.

8. Potențialului resursei naturale unice (“natura în oraș”)

Resursa naturală - în primul rând prezența pregnantă a Mureșului și a falezei sale verzi în plin centrul orașului, dar și Parcul Natural Lunca Mureșului și Pădurea Ceala în imediata apropiere a acestuia - oferă Aradului unul din cele mai importante avantaje și atuuri. Coexistența și legătura Mureșului cu patrimoniul construit din zona centrală, atât a zonei centrale din jurul Bulevardului Revoluției dezvoltată în paralel cu Mureșul, cât și Cetatea înconjurată de albia acestuia, și nu în ultimul rând faptul că Cetatea este în egală măsură un uriaș spațiu verde, reprezintă o combinație unică în spațiul românesc. Aceasta marchează un potențial extraordinar atât pentru echilibrul ecologic al orașului, pentru activități de recreere, de socializare, sportive, culturale, noi practici de mobilitate și activare urbană etc. pentru arădeni, cât și ca potențial turistic. El este deocamdată foarte puțin valorizat și diversele inițiative nu coagulează încă imaginea unei abordări integrate, deși unele dintre ele sunt indicatori extremi de încurajatori ai acestuia (recenta dezvoltare a pistei de biciclete de-a lungul Mureșului, de exemplu, a fost în scurt timp apropiată de arădeni și folosită pentru sport și recreere, ducând la o reanimare a malului Mureșului și la o creștere a practicilor de mobilitate urbană alternativă prin folosirea bicicletei). Alături de pista de biciclete trebuie remarcat și programul de reabilitare a podurilor existente și de realizare a unor noi poduri peste Mureș, care deschide și oportunitatea transformării râului într-unul navigabil (condiționat însă de prezervarea Parcului Natural Lunca Mureșului).

Parte integrantă din acest potențial sistem este și Ștrandul Neptun, unanim apreciat ca un spațiu reprezentativ pentru Arad (cotaț în Barometru pe locul 2 ca simbol al orașului). Întâi de toate, dată fiind dimensiunea sa, el e de fapt un spațiu public, un cartier al orașului, și ar trebui tratat ca atare. În al doilea rând, el reprezintă sau are potențialul unui întreg ecosistem – zona de piscine, împreună cu zona de socializare, căsuțele de agrement și infrastructura de pe malul Mureșului din jurul Ștrandului, inclusiv bazele sportive (care de asemenea trebuie revitalizate), pot deveni un spațiu creativ-recreativ-de socializare care să combine activitățile sportive, de recreere, muzica etc., mai ales că noua pasarelă le apropie de centru. Apropierea de Cetate poate face acest spațiu o zonă de iradiere spre viitorul proiect de reintegrare a Cetății în circuitul civil și în viața orașului.

Nu în ultimul rând, resursa naturală urbană include și spațiul verde semi-spontan (de la spațiul din jurul clădirilor și complexelor industriale dezafectate, la spațiile verzi dintre blocuri, sau grădinile tradiționale din Aradul Nou), care dă un farmec locului și creează o relație importantă cu spațiul construit. Acesta trebuie păstrat sau amenajat cu foarte multă grijă, inclusiv pentru realizarea unor extrem de necesare parcuri în anumite cartiere.

9. Nevoia de dezvoltare a capacității sectorului cultural (profesionalizare și diversificare a competențelor) și creștere a sustenabilității sectorului independent

Participanții la focus grupuri au identificat o nevoie de profesionalizare a sectorului cultural prin dezvoltarea unei game largi de competențe necesare pentru o acțiune eficientă în contextul actual – competențe de planificare și dezvoltare strategică, dezvoltare instituțională, programare, promovare, atragere de fonduri, administrare și management financiar, producție, dezvoltarea publicului etc.

S-a remarcat că în ultima perioadă calitatea managementului în instituțiile publice, inclusiv CMCA, a crescut, în timp ce capacitatea sectorul cultural ONG local rămâne limitată, fapt certificat de nealocarea la sfârșitul anului 2014 a unei părți din bugetul destinat finanțării nerambursabile datorită lipsei unor proiecte valoroase sau incapacității multor ofertanți de a-și articula și formaliza proiectul într-un format de solicitare de finanțare (care a devenit, pe de altă parte, excesiv de stufos, chiar și pentru finanțări mici).

Există desigur dificultăți specifice sectorului independent, încă foarte slab dezvoltat: dificultățile legate de atragerea unor competențe manageriale, de coordonare, promovare etc. în condițiile în care acestea sunt slab remunerate, nevoia inițiatorilor privați de a purta în același timp mai multe pălării (creativ, curator, organizator, comunicator, coordonator etc.) și cultura muncii gratuite în sectorul cultural.

Pe de altă parte, există încă în bună parte în sectorul cultural o mentalitate de asistare, de a aștepta ca sprijinul să vină majoritar de la stat (și în principal de la autoritatea locală și eventual cea județeană), fără a iniția demersuri proactive și a căuta soluții alternative de finanțare și sustenabilitate (s-a remarcat, în acest context, și implicarea redusă a sectorului de business din Arad în susținerea activităților culturale).

Nu în ultimul rând, însă, există zone de competență la nivelul orașului, în diverse organizații, publice sau private, atât din sectorul cultural, cât și din sectoare complementare (de ex. asociații de tineret cu experiență în atragerea de finanțări publice locale sau naționale, finanțări europene etc.), care ar putea fi folosite într-un demers de colaborare, *sharing* și *crowdsourcing* necesare dezvoltării unei mase critice la nivelul Aradului.

10. Atomizare: Dialog și cooperare limitate în interiorul sectorului cultural și dintre sectorul cultural și alte sectoare

Deși există în Arad o tradiție asociativă în sectorul cultural, se remarcă în prezent o atomizare a sectorului, o relativă necunoaștere a ce se întâmplă în alte sectoare sau discipline, care sunt persoanele și organizațiile active, un deficit de dialog și colaborare între diverșii actori – între creatori, între creatori și organizațiile culturale, între organizațiile publice și cele private, dar și între public și instituții, între autoritățile locale și județene, între organizațiile culturale și cei activi în alte domenii (business, social, turism, educație etc.). Acest deficit de dialog și interacțiune se datorează și lipsei unor spații fizice și a unor platforme regulate de lucru, de întâlnire și prezentare, sesiunile de consultare din cadrul procesului de elaborare a strategiei constituind pentru unii participanți și ocazia unor prime întâlniri cu alte inițiative din Arad.

Unii participanți consideră că la nivelul comunității arădene în general se manifestă și o neîncredere și lipsă de susținere, sau chiar respingere, față de noi inițiative, tradusă și prin false competiții (pentru resurse financiare, spații, recunoaștere) între diverse abordări (tradițional vs. artă contemporană), între generații, între *establishment* și noi inițiative.

În acest deficit rezidă însă și un potențial de dezvoltare și emulație: prin coagulare și colaborare. O serie de inițiative recente, precum kinema ikon: serial, Citizenit la Teba sau festivalul FARAD, care au funcționat și ca platforme de formalizare și coagulare a energiei locale, dovedesc potențialul de multiplicare.

11. Necesitatea unei strategii coerente de comunicare în domeniul cultural pe plan local

Numeroși participanți consideră comunicarea și promovarea în materie culturală, realizată de diversele organizații culturale publice sau private, ca fiind adesea defectuoasă, ceea ce duce adesea la evenimente închise, pe de o parte, și nu reușeste să ajungă la numeroase categorii de public, pe de altă parte. Se recomandă, de aceea, o mai bună coordonare între diversele organizații culturale și între acestea și autoritățile locale și județene pentru creionarea unei strategii coerente și a unei acțiuni concertate de comunicare în domeniul cultural, pentru o informare și promovare culturală făcută strategic (dincolo de anunțurile despre diverse evenimente) și în toate mediile și spațiile, inclusiv în afara centrului, care să țină cont de practicile de informare distincte ale diferitelor categorii de public potențial (v. și *Barometrul*), dar și de oportunitățile de parteneriate sau spații accesibile pe care autoritatea locală le poate accesa (spațiu public, transport public, diverse instituții publice din afara sectorului cultural etc.).

IV. PRINCIPII ȘI OBIECTIVE STRATEGICE

Pentru a răspunde acestor tematici prioritare, s-au identificat 5 obiective strategice, detaliate mai jos, și o abordare bazată pe următoarele principii și orientări strategice:

Principii și orientări strategice

- Promovarea unei abordări complexe a culturii, care include ca resurse culturale și cadrul natural, spațiile publice, aprecierea formelor alternative de expresie culturală și creativitate a cetățenilor din Arad, artiștii și creatorii locali, prezența minorităților și a resurselor educaționale etc.;
- Consolidarea culturii ca element fundamental al spațiului public bazat pe libertatea de expresie, atitudine critică, diversitate, participare și creativitate, hrănit atât de profesioniști ai culturii, cât și de cetățeni;
- Creșterea calității vieții locuitorilor și a atractivității orașului și promovarea unui cetățean implicat și responsabil;
- Respect și valorizare a patrimoniului într-un spirit deschis și novator, contemporan, de reinvestire și reinterpretare;
- Promovarea diversității, multiculturalității și interculturalității arădene.

Obiective strategice

<i>Obiective strategice // Obiective specifice</i>	
1. Valorizarea și investirea contemporană a patrimoniului și a spațiului public	
3.1.	Revitalizarea patrimoniului urban și regenerarea spațiului public
3.2.	Reinvestirea spațiului public prin creativitate contemporană
3.3.	Reintroducerea Cetății Aradului în viața orașului
3.4.	Revitalizarea contemporană și creativă a unor spații subutilizate sau abandonate (de patrimoniu, spații industriale)
3.5.	Încurajarea unor inițiative inovatoare de valorizare contemporană a patrimoniului mobil și a patrimoniului imaterial
3.6.	Sensibilizarea și implicarea arădenilor în păstrarea și valorizarea patrimoniului construit și a patrimoniului imaterial
2. Valorizarea resurselor creative ale orașului pentru crearea unui mediu vibrant și sustenabil	
2.1.	Susținerea diversificării și consolidării inițiativelor independente și a unor noi instituții care valorizează resursa creativă locală
2.2.	Încurajarea și susținerea unui demers antreprenorial în zona creativă
2.3.	Dezvoltarea unei infrastructuri care să susțină noi inițiative și dezvoltarea și prezentarea unei oferte mai diverse
2.4.	Susținerea unei colaborări și coagulări în sectorul cultural arădean
2.5.	Încurajarea și susținerea colaborărilor internaționale și a dimensiunii europene
2.6.	Susținerea dezvoltării resurselor creative
2.7.	Susținerea creației și încurajarea diversității, inovației și practicilor colaborative
3. Încurajarea participării largi și active a arădenilor în viața culturală și implicării în viața orașului	
1.1.	Dezvoltarea unei oferte mai atractive și mai diversificate, care să stimuleze interacțiunea, dialogul și implicarea publicului
1.2.	Locuri care să aducă oamenii împreună: Încurajarea și dezvoltarea unei Infrastructuri mai atractive și apropiate de diversele comunități
1.3.	Încurajarea și susținerea proiectelor de educație culturală și a formelor de creativitate a cetățenilor arădeni
1.4.	Dezvoltarea unei strategii integrate de comunicare în domeniul cultural pe plan local
1.5.	Încurajarea implicării în destinele orașului și în proiecte de dezvoltare comunitară/ urbană
1.6.	Acces și participare pentru grupurile de risc, persoane cu dizabilități și a altor grupuri cu deficit cronic de participare
1.7.	Promovarea și valorizarea multiculturalității și interculturalității
4. Orașul ca sistem: dezvoltarea unor abordări sinergetice și sustenabile în dezvoltarea urbană	
4.1.	Promovarea unor demersuri sinergetice
4.2.	Lansarea unor programe tematice pentru identificarea unor abordări inovatoare
4.3.	Valorificarea integrată a ofertei contemporane, a patrimoniului și a istoriei locului, precum și a cadrului natural, pentru creșterea atractivității turistice
4.4.	Promovarea Aradului ca hub județean și regional
5. Dezvoltarea capacității și sustenabilității sectorului cultural	
5.1.	Susținerea dezvoltării competențelor necesare domeniului și profesionalizării actorilor culturali
5.2.	Creșterea capacității sectorului prin încurajarea schimbului de informații și competențe în sectorul cultural
5.3.	Eficientizarea acțiunii administrației locale și a investiției publice în cultură
5.4.	Încurajarea diversificării finanțării acțiunii culturale și a unor demersuri antreprenoriale și inovatoare în sectorul cultural

V. OBIECTIVE SPECIFICE ȘI RECOMANDĂRI PENTRU MĂSURI ȘI INSTRUMENTE

În ceea ce urmează am listat pentru fiecare obiectiv specific o serie de acțiuni și instrumente recomandate, cu potențial de implementare pe termen scurt, mediu și/sau lung. Există foarte multe propuneri, pe baza cărora va trebui realizat în 2016, printr-o aprofundare a analizei diverselor opțiuni și o prioritizare, planul operațional. Listarea numeroaselor propuneri făcute are scopul și de a reprezenta pentru organizațiile culturale din Arad, publice sau private, posibilele opțiuni de acțiune, exemple de proiecte și demersuri pentru a le încuraja să lanseze asemenea proiecte.

Obiectivul Strategic 1: **Valorizarea și investirea contemporară a patrimoniului și a spațiului public**

<i>Obiective specifice</i>	<i>Acțiuni și instrumente recomandate</i>
3.1. Revitalizarea patrimoniului urban și regenerarea spațiului public	<p>Deși acest obiectiv specific ține de strategia de Urbanism și Regenerare Urbană, el este fundamental pentru o dezvoltare culturală a Aradului, creșterea calității vieții, creșterea sentimentului de apartenență la o comunitate și de participare și responsabilizare a arădenilor. În plus, sectorul cultural poate participa la rându-i la procesul de reflecție privind direcțiile de acțiune, dar și implementarea acestora. Includem, de aceea, mai jos, o serie din recomandările făcute, precum și o serie din acțiunile prevăzute în Planul de Revitalizare a Zonei Protejate adoptat în 2012 cu relevanță pentru acțiunea culturală.</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Este necesară o strategie și acțiune consecventă privind spațiul public, și o exigență la nivel de urbanism. Prioritizarea și implementarea proiectelor prevăzute în Planul de Revitalizare a Zonei Protejate. b) Autoritatea publică să fie un model de revitalizare – să ofere standarde nu doar prin reglementări, ci prin propria acțiune. c) Încurajarea și susținerea restaurării clădirilor de patrimoniu/ a feței fizice a Aradului prin mecanisme de încurajare a îmbunătățirii fațadelor (consultanță, informare, asistență financiară etc.) dar și penalizare a proprietarilor care nu o fac, devenind pericol public (amenzi/creșteri de impozite). Punerea în practică a HCLM 23/2014 privind Regulamentele de intervenție pentru restaurarea fațadelor și utilizarea experienței altor orașe care au pus în practică asemenea mecanisme (Timișoara, Sibiu, Alba Iulia). d) Largă consultare a arădenilor privind proiectele de dezvoltare urbană și implicarea profesioniștilor locali în deciziile de urbanism, anterior chiar lansării concursurilor de urbanism pentru diverse obiective (inclusiv printr-o reală valorizare a Comisiei de urbanism, formată din arhitecți, care are în prezent

	<p>un rol strict consultativ și un impact limitat).</p> <ul style="list-style-type: none"> e) Constituirea unei agenții (serviciu) în subordinea Primăriei care să se ocupe proactiv și consecvent cu problematica complexă a patrimoniului, intervențiilor pe acest tip de clădiri, informare activă, asistență și consultanță pentru proprietari etc. și colaborarea cu profesioniștii locali sub forma unor grupe de lucru (preluând și extinzând mandatul fostului Birou Protejare Monumente din Primărie)./Alternativ, crearea unui grup de lucru pentru identificarea unor mecanisme, programe concrete și oportunități de restaurare și valorizare a patrimoniului construit din Arad (cu participarea unor reprezentanți ai Primăriei (Arhitectul șef, Direcția Urbanism, Direcția Investiții), ai CMCA și a organizațiilor active în domeniu (Asociația Pro Urbe, Uniunea Arhitecților, etc.)) f) Valorizarea expertizei și disponibilității unor organizații ale societății civile (de ex. Asociația Pro Urbe, Ordinul Arhitecților) de implicare, inclusiv voluntară, în toate fazele acestui proces, inclusiv în oferirea consultanță de specialitate atât inspectorilor din Primarie, cât și proprietarilor de clădiri monument la faza eliberării Certificatelor de Urbanism și a Autorizațiilor de Construcție, compensând astfel deficitul de resurse umane din această zonă. g) Introducerea unor noi monumente pe lista monumentelor istorice pentru o protecție crescută, inclusiv introducerea pe lista de protecție a unor obiective din cartiere. h) Valorizarea zonei centrale prin conceperea și implementarea consecventă a unui adevărat parcurs urban, cu toate componentele pe care acesta le presupune - mai multe străzi pietonale care să fie adevărate promenade și locuri de întâlnire, cu puncte de atracție, cu mai multe piste de biciclete, mai multe piețe, cu mai puține mașini și locuri de parcare. i) Acordarea unei atenții speciale în planurile urbanistice spațiului verde semi-spontan apărut în spațiile care și-au pierdut funcțiunea. Trebuie înțeles ca o resursă, care dă valoare locului, și valorizat ca atare prin păstrare și integrare. j) Nu în ultimul rând, promovarea arhitecturii contemporane de calitate, inclusiv a profesioniștilor arădeni.
3.2. Reinvestirea spațiului public prin creativitate contemporană	<ul style="list-style-type: none"> a) Activarea unor spații publice și a unei memorii locale prin susținerea unor proiecte creative (care combină artă, tehnologie, intervenții urbane, storytelling etc., dar și practici de loisir - sport, plimbări etc.) și participative, de reinvestire a spațiului public prin proiecte artistice în piețe, străzi, grădini, curți interioare, alei, ruine (precum WAD 2014, proiecte de teatru în curți interioare). Încurajarea unor proiecte care valorizează istoria locului, pun în discuție și promovează valențele și importanța aproprierii spațiului public. b) Potențial al intervențiilor artistice folosind orașul și arhitectura unică a Aradului ca decor (inclusiv pentru teatru de marionete, cu atât mai mult dată fiind unicitatea companiei locale).

	<p>c) Încurajarea participării organizațiilor arădene în rețele internaționale dedicate artei în spațiul public, precum Circostrada - Street Arts and Circus Arts.</p> <p>d) Monumente de for public care să valorizeze și potențeze spațiul urban. Concursurile să fie mai flexibile, nu doar prin stabilirea precisă a amplasamentului, pentru a invita propuneri mai inovatoare și surprinzătoare.</p>
<p>3.3. Reintroducerea Cetății Aradului în viața orașului</p>	<p>a) Integrarea "marelui sens giratoriu" din mijlocul orașului ca parte din oraș printr-un demers treptat și organic cu implicarea și consultarea locuitorilor și a actorilor activi în diversele domenii.</p> <p>b) TS: Crearea unui grup de lucru responsabil cu acest proiect, care să includă și profesioniști ai domeniului din afara primăriei, și lansarea unui proces de cercetare/studii, precum și a unui proces de consultare largă și proactivă privind proiectul revalorizării Cetății. Concursul internațional de idei privind Cetatea ar trebui precedat de o campanie creativă de informare (de fapt arădenii nu știu foarte mult despre Cetate) și consultare, ca un prim filtru de idei din partea locuitorilor, dar și o modalitate de responsabilizare și participare în viața urbei și un sens de <i>ownership</i> - lansarea de la bun început a proiectului Cetății ca un real proiect al "Cetății", al comunității (O asemenea campanie creativă ar putea fi construită ca o platformă online interactivă care să permită tuturor arădenilor, ca într-un joc video, ca fiecare să creeze propriul mod de refolosire a Cetății). Implicarea tuturor inițiativelor locale deja interesate de proiectul Cetății, dar și a unor platforme precum Arad Online, grupul Facebook Aradul de altădată etc.</p> <p>c) Valorizarea strategică a spațiului verde din jurul spațiilor construite și a centurii Mureșului, care dau Cetății arădene un caracter unic, ca parte dintr-o abordare mai largă de valorizare a resursei naturale a Aradului pentru o interacțiune urbană de calitate și pentru echilibrul ecologic al orașului.</p>
<p>3.4. Revitalizarea contemporană și creativă a unor spații subutilizate sau abandonate (de patrimoniu, spații industriale)</p>	<p>a) Realizarea, cu participarea numeroaselor inițiative private din domeniu, a unui inventar al spațiilor existente, inclusiv a clădirilor valoroase din afara centrului (cu precizarea statutului privind proprietatea, utilizarea actuală etc.) și prin parteneriatul cu inițiative similare din România și din străinătate (v. Calup în București și alte orașe).</p> <p>b) Formalizarea unui demers de consultare regulată, sub egida Agenției/Grupului de lucru și a CMCA, privind oportunitățile de revalorizare a acestora în funcție de nevoile infrastructurale (corelarea cu Obiectivele strategice 1 și 2 ale prezentei strategii, dar și cu strategiile sectoriale pe domeniile educațional, social, sănătate, tineret etc.), calitatea și starea fiecărei clădiri, importanța locală și, nu în ultimul rând, propunerile și inițiativele concrete de revalorizare contemporană a lor. Implicarea proprietarilor acestor clădiri sau spații în acest demers și explorarea unor diverse modele de administrare, inclusiv prin inițiative private sau grupuri de acțiune comunitare, implicarea unor companii locale sau a altor investitori.</p>

	<p>c) Încurajarea participării, la nivelul Agenției, a CMCA și a altor instituții sau inițiative, în rețele și programe internaționale precum Trans Europe Halles, Association des Centres Culturels de Rencontres, Art Factories etc. pentru a folosi experiența și expertiza altor țări și proiecte în demersuri similare.</p> <p>d) Inițierea unor proiecte de către autoritatea locală sau susținerea inițiativelor private de reconversie contemporană a unor foste spații industriale, care să ofere atât o infrastructură necesară unor noi inițiative și diversificării ofertei culturale (dar și sociale, educaționale etc.), reintegrarea urbană și funcțională a unor spații abandonate, cât și să valorizeze o istorie locală - tradiția industrială a orașului și importanța industriei pentru bunăstarea actuală a arădenilor. TS: Susținerea inițiativelor recente de creare a unui spațiu de artă contemporană, noi media, artă urbană, arhitectură la Teba în vederea consolidării acestora într-un hub de industrii creative, prin achiziția/închirierea de către autoritatea locală a spațiilor necesare dezvoltării acestor inițiative și oferirea lor cu titlu gratuit/în condiții preferențiale diverselor inițiative. În paralel, realizarea unui studiu de potențial privind reinvestirea întregului spațiu al fostei întreprinderi Teba.</p> <p>e) Dezvoltarea Ștrandului Neptun într-un ecosistem creativ-recreativ-de socializare care să combine activitățile sportive, recreative și culturale prin dezvoltarea și integrarea coerentă a diverselor zone și funcțiuni - zona de piscine/Aquapark, zona de căsuțe de agrement, zona de spații de socializare (restaurante, cafenele, dar și dezvoltarea altor tipuri de funcțiuni), o infrastructură pentru evenimente în aer liber și infrastructura de pe malul Mureșului din jurul Ștrandului, inclusiv bazele sportive, care trebuiesc revitalizate. Acesta ar trebui conceput ca o zonă de iradiere spre viitorul proiect de reintegrare a Cetății în circuitul civil și în viața orașului. Explorarea oportunității ca zona căsuțelor sau alte noi spații de socializare să adăpostească un cartier creativ/cluster, pentru inițiativele și organizațiile private din Arad active în zona culturală, tineret, sport etc. Nu în ultimul rând, identificarea unor modalități mai eficiente de plată diferențiată a serviciilor (în locul actualelor garduri), care să valorizeze la maxim potențialul zonei.</p> <p>f) Explorarea oportunității de achiziție de către autoritatea locală a unor clădiri de patrimoniu cu valoare culturală și istorică majoră pentru comunitatea locală, precum Teatrul vechi sau Vama Veche.</p> <p>g) Încurajarea reinvestirii contemporane a clădirilor de patrimoniu sau cu valoare istorică sau culturală în proprietate privată prin acordarea de către autoritatea locală a unui sprijin financiar sau facilități fiscale pentru restaurare (împrumuturi, reduceri sau deduceri de taxe) și activitățile derulate. Încurajarea unor inițiative private de revitalizare și re folosire pe termen scurt/mediu a unor spații în proprietate privată nefolosite (pe modelul Carol 53 sau Halele Carol în București) - în loc ca aceste spații să se degradeze prin neutilizare, se pot face contracte cu proprietarii pentru o folosire gratuită pe termen scurt/mediu</p>
--	---

	<p>pentru acțiuni culturale, educative, sociale etc. (în spațiul Cazinoului de ex.).</p> <p>h) Realizarea unui traseu urban prin reinvestirea Săgeții Verzi (tramvaiul Podgoria-Ghioroc/vechea cale ferată îngustă) care să aducă împreună arta cu zona culinară, viticolă, de recreere, inclusiv prin utilizarea stațiilor vechi (de ex. la Ghioroc) pentru organizarea unor evenimente.</p> <p>i) Realizarea unui studiu privind oportunitatea achiziției de către autoritatea locală (sau autoritatea județeană) și refuncționalizării Casei de Cultură a Sindicatelor într-un spațiu gazdă multifuncțional.</p> <p>j) Identificarea oportunităților de amenajare a unor spații culturale/multifuncționale în aer liber, inclusiv în spații abandonate și în ruină.</p> <p>k) Ca abordare, toate proiectele de dezvoltare infrastructurală și refuncționalizare a unor spații de patrimoniu (într-un sens larg, de purtătoare ale unei istorii și memorii locale) trebuie să plece de la un demers de reinvestire a acestor istorii, dar nu prin muzeificare, ci revalorizare contemporană și vie, care să răspundă unor nevoi contemporane (de ex. Preparandia ca demers contemporan de educație prin artă.) Toate proiectele de dezvoltare infrastructurală pe bază de consultare și concurs de proiecte.</p> <p>l) Valorizarea patrimoniului ecleziastic din Arad în diversitatea sa, atât prin integrarea în trasee și circuite mai ample (inclusiv pe plan județean și regional), cât și prin încurajarea derulării unor evenimente culturale, educative în aceste spații (concerte, instalații multimedia, proiecții, ateliere etc.)</p> <p>m) Încurajarea folosirii resurselor patrimoniale, alături de cele naturale, ca locații filmare.</p>
<p>3.5. Încurajarea unor inițiative inovatoare de valorizare contemporană a patrimoniului mobil și a patrimoniului imaterial</p>	<p>a) Susținerea valorizării creative a resurselor culturale unice precum colecțiile de carte rară (Biblioteca Județeană) sau colecțiile Complexului Muzeal (de ex. cele legate de 1918/1848, lucrările Munkácsy) etc., dar și explorarea potențialului realizării unui muzeu al tehnicii (industria textilă, de vagoane, strunguri) și a unui muzeu (secții muzeale mai ample) de etnografie, pe baza colecției ample de piese aparținând tuturor etniilor a Complexului Muzeal.</p> <p>b) Promovarea inițiativelor inovatoare de cercetare și valorificare creativă și critică, de integrare în practicile culturale, a istoriei locului, tradițiilor, practicilor, ceremoniilor și poveștilor arădene, inclusiv a celor mai recente, mai puțin cunoscute sau asumate (de ex. orașul industrial/muncitoresc, diversitatea urbană și coexistența urban-rural, schimbările sociale din a doua jumătate a secolului XX) și văzute într-o perspectivă deschisă, care să includă de la practici religioase sau specifice diverselor comunități etnice, la cele care țin de tradiția culinară sau sportivă. Valorizarea numeroaselor monografii și studii despre istoria locală și susținerea cu prioritate a demersurilor creative de diseminare, comunicare și interpretare critică a rezultatelor</p>

	<p>acestei cercetări a istoriei locale, inclusiv prin folosirea noilor tehnologii, valorizarea lor contemporană în ateliere de scriere creativă sau dramatică, spectacole, proiecte pentru copii și tineret etc. (inclusiv în cadrul unor inițiative existente precum Festivalul "Magia Cuvântului" sau Festivalul de Teatru Nou).</p> <p>c) În continuarea demersului mai sus amintit, promovarea definerii unor branduri locale/comunitare printr-o acțiune prezentă (și nu un demers pur nostalgic), care să fie în primul rând recunoscute și asumate de locuitorii Aradului (de ex. Kinema Ikon și un nou centru creativ la Teba ca exemple de creativitate și experiment contemporan; rolul istoric în evenimentele de la 1848 sau 1918 ca asumare contemporană, inclusiv critică, a unei istorii extrem de bogate și complexe și a unui multiculturalism real; patrimoniul construit ca emblemă a orașului prin respectul și valorizarea contemporane; Preparandia ca promotoare a unor practici educaționale în domeniul cultural; producția de vagoane din Arad și, în strânsă legătură cu aceasta, transportul urban și periurban în Arad, ca promotoare, prin excelență tehnologică și inginerească, ale unui demers eficient și sustenabil privind transportul urban ("Săgeata Verde" într-un demers mai larg); Muzeul cofetăriei, festivaluri gastronomice, dar și alte inițiative precum blogul Savori urbane, ca promotori ai unei diversități și calități a gastronomiei locale, inclusiv prin oferta contemporană și încurajarea unor practici locale etc.)</p> <p>d) Promovarea unor personalități culturale arădene de renume, precum Ovidiu Maitec, dar și a unor personalități locale și a poveștilor lor (de ex. Cofetarul) (prin festivaluri, concursuri, alte evenimente multidisciplinare).</p> <p>e) Susținerea revitalizării unor meserii și practici tradiționale, cu accent asupra celor necesare restaurării și întreținerii patrimoniului construit, și a celor cu potențial de valorizare contemporană.</p> <p>f) Susținerea unor abordări contemporane de cunoaștere, apropiere, promovare, conservare dar și reinventare a tradiției populare și folclorului muzical, coregrafic, vestimentar etc.</p> <p>g) Valorizarea creativă prin demersuri interdisciplinare a vinurilor și gastronomiei locale și regionale (de la Muzeul Cofetăriei "Ioan Gui" și istoria suhaidei în Arad, la salamul de Nădlac, roșiile de Curtici etc.), a tradiției agricole a Aradului Nou și noile inițiative de agricultură ecologică, încurajarea agriculturii urbane etc. (prin festivaluri de gastronomie, concursuri, ateliere, platforme de sprijin a unor noi inițiative sau proiecte de implicare a tinerilor, și în general prin abordări care valorizează tradiția culinară, dar și ritualul social și valențele de socializare în jurul mesei - o reinventare, de ex., a Festivalului Cătlanelor, care are deja o tradiție).</p>
3.6. Sensibilizarea și implicarea arădenilor în păstrarea și valorizarea patrimoniului	Ca abordare generală, de notat că simple campanii unidirecționale de informare privind valoarea și importanța patrimoniului nu vor avea un impact profund, mai ales pe termen scurt sau mediu, și mai ales pentru adulți, atâta vreme cât nu există o implicare și participare directă în luarea unor decizii privind utilizarea unui spațiu, modul de

construit și a patrimoniului imaterial	<p>revitalizare, sau o implicare în însăși revitalizarea lui.</p> <p>a) Lansarea unei campanii de implicare a cetățenilor în demersul de reflecție privind modul de revalorizare a obiectivelor de patrimoniu sau cu valoare culturală abandonate sau subutilizate, complementar cu demersul de identificare a nevoilor specifice diverselor comunități (v. și <i>Obiectivul 1.5</i>).</p> <p>b) Încurajarea elaborării unor instrumente creative, mai atractive și accesibile (inclusiv, sau mai ales, prin folosirea noilor tehnologii, dar și a unor abordări precum proiectul cărții de colorat pentru copii cu obiective din județul Arad) de informare, promovare, implicare a arădenilor de toate vârstele în respectarea și valorizarea patrimoniului construit și cunoașterea istoriei și a unor tradiții locale prin concursuri de proiecte/prioritate în cadrul finanțărilor nerambursare CMCA, deschise inclusiv liceenilor (care pot atrage în mod deosebit elevii participanți la cursurile de patrimoniu). Asemenea instrumente ar putea viza și creșterea implicării arădenilor în monitorizarea stării clădirilor și a modului de restaurare.</p> <p>c) Continuarea și extinderea parteneriatului cu Inspectoratul Școlar Județean pentru lărgirea accesului elevilor și liceenilor arădeni la cursuri de istorie a locului ca disciplină opțională în programa școlară (extinderea actualelor proiecte de educație despre Patrimoniul construit din municipiul Arad și despre Istoria Județului Arad și eventual dezvoltarea unei programe noi pe baza experienței celor două programe), dublate de activități concrete de cunoaștere a acestui patrimoniu prin oferirea accesului gratuit (sau exclusiv) în anumite spații, tururi ghidate cu istorici/arhitecți/urbanisti/artiști locali și/sau susținerea unor proiecte de acest tip deja existente (precum AradTours).</p> <p>d) Încurajarea lansării unor proiecte de șantier cu voluntari pt redarea unor asemenea spații, chiar și temporar, circuitului public și unor funcțiuni necesare.</p> <p>e) Realizarea unei sinergii între evenimentele și programele de finanțare în domeniile cultural și de tineret susținute de CMCA.</p>
---	--

Obiectivul Strategic 2:
Valorizarea resurselor creative ale orașului pentru crearea unui mediu vibrant și sustenabil

Obiective specifice	Acțiuni și instrumente recomandate
2.1. Susținerea diversificării și consolidării inițiativelor independente și a unor noi instituții care valorizează resursa creativă locală	<p>a) Continuarea și aprofundarea cartografierii resurselor creative ale Aradului și a inițiativelor cu potențial, inclusiv în zone artistice/creative dar și geografice mai puțin vizibile, în afara unui <i>mainstream</i> cultural. Crearea unei bănci de creativi și idei și implicarea lor în diverse programe de informare, dialog și formare (v. <i>Obiectele 2.4. și 5</i>).</p> <p>b) Inițierea/susținerea unui incubator de noi inițiative și proiecte./ Lansarea unei direcții de finanțare a unor noi inițiative, care să fie dublată de sesiuni de informare, asistență pentru dezvoltare, mentorizare de implementare (cu participarea profesioniștilor cu expertiză în domeniu din organizațiile publice și private, alături de consultanți și experți externi). (v. și <i>Obiectivul 5</i>)</p> <p>c) Susținerea lansării unui centru/platformă/hub/incubator pentru industriei creative ca spațiu de dialog, creație, producție, prezentare, educație etc. care să favorizeze dialogul, mixajul actelor artistice și abordărilor, care să coaguleze, consolideze și să ofere sustenabilitate inițiativelor recente și resursei creative din Arad, precum să și incite la nașterea unor noi inițiative, prin oferirea cu titlu gratuit sau în condiții preferențiale a unui spațiu și a altor tipuri de facilități/sprijin (susținerea unei inițiative private locale sau lansarea de către autoritatea locală sau alte agenții locale a unui hub/incubator). Ideal prin revitalizarea unor foste spații industriale. Dezvoltarea sa prin explorarea unor experiențe similare în România sau străinătate (Fabrica de Pensule Cluj, NOD București sau altele) – printr-o conferință, ateliere, vizite de explorare etc.</p> <p>d) Susținerea unor inițiative independente locale cu impact și care și-au câștigat o recunoaștere prin includerea ca programe prioritare în programul anual al CMCA.</p> <p>e) Susținerea Kinema Ikon atât ca brand local, cât și ca platformă de coagulare și promovare a unui grup extrem de amplu și divers generațional prin susținerea unei inițiative de termen lung (în cadrul Complexului Muzeal sau complementar acestuia).</p> <p>f) Realizarea unui Centru/spațiu/laborator de artă contemporană în cadrul Complexului Muzeal Arad sau în alte spații, precum Teba.</p> <p>g) Încurajarea domeniului cinematografic, ca un catalizator în zona industriilor creative, prin crearea unui centru regional/cluster de producție cinematografică (care să valorizeze atât resursele umane și tehnice locale, cât și potențialul de locații), sau revitalizarea cinematografului Arta într-un centru de producție și distribuție regională a producțiilor cinematografice, prin acordarea de facilități fiscale și sprijin pentru producția</p>

	cinematografică în Arad.
<p>2.2. Încurajarea și susținerea unui demers antreprenorial în zona creativă</p>	<p>a) Încurajarea unor inițiative antreprenoriale prin oferirea unui sprijin infrastructural (spații, echipament, utilități) unor inițiative existente sau crearea, împreună cu alți parteneri locali (Camera de comerț etc.) a unor structuri de susținere pentru un sistem antreprenorial – un hub pentru proiecte antreprenoriale și interdisciplinare în zona creativă (sprijin infrastructural) sau un incubator care să ofere și asistență. Încurajarea inițiativelor de coagulare și interdisciplinaritate (care aduc împreună artă contemporană, design, arhitectură, cinema, domeniul editorial, cu artele spectacolului, muzică, dar și zona culinară, publicitară, noi practici urbane etc.).</p> <p>b) Susținerea proactivă a dezvoltării capacității creativilor și organizațiilor de a iniția și dezvolta sustenabil asemenea proiecte (v. și <i>Obiectiv 5</i>).</p> <p>c) Crearea unui fond/direcții de finanțare pentru start-ups în zona creativă.</p> <p>d) Coordonare cu numeroasele instituțiile, agenții și programe locale, județene și naționale deja existente de susținere a dezvoltării IMMuri, dezvoltare competitivitate, dezvoltare resurse umane etc. (Camera de Comerț, Consorțiului regional RO-BOOST SMEs, Agenția de dezvoltare Vest etc.) pentru a identifica oportunități de finanțare, de parteneriat, acordare de asistență pentru dezvoltarea unor start-ups etc.</p> <p>e) Crearea unui grup de lucru cu actori din diferite domenii, inclusiv inițiatori ai unor demersuri antreprenoriale în domeniul creativ pe plan local (de ex. librăriile Scienta sau Cărturești), precum și în alte orașe din România, dar și din alte domenii, pentru a identifica oportunitățile și cele mai eficiente modalități de încurajare a unei abordări antreprenoriale.</p> <p>f) Încurajarea UAP Arad în a lansa un demers de reorganizare și valorificare a patrimoniului infrastructural propriu în vederea unei susțineri sustenabile și promovării artiștilor vizuali arădeni și dezvoltării pieței artistice locale.</p> <p>g) Încurajarea instituțiilor publice spre un demers mai antreprenorial prin atragerea altor surse de finanțare și a unui demers partenerial mai larg, pe plan local și internațional.</p>
<p>2.3. Dezvoltarea unei infrastructuri care să susțină noi inițiative și dezvoltarea și prezentarea unei oferte mai diverse</p>	<p>a) Acordarea unui sprijin infrastructural, pe bază competitivă, creativilor locali și organizațiilor cu profil cultural (atât non-profit, cât și comerciale): spații pentru ateliere, birouri, spații de repetiții, de prezentare etc., cu titlu gratuit sau în condiții mai favorabile, pe o perioadă de 5-10 ani.</p> <p>b) Facilitarea accesului și utilizării parțiale a infrastructurii culturale publice (Teatru, Filarmonică etc.), dar și a altor spații publice disponibile, de către inițiative independente (atât pentru prezentare/ evenimente cu public, cât și dezvoltare – repetiții, ateliere etc.).</p> <p>c) Susținerea de către autoritatea locală a dezvoltării unui hub/spațiu alternativ pentru industriile creative, ca proiect</p>

	<p>prioritar, prin facilitarea/oferirea cu titlu gratuit (sau în condiții preferențiale) pentru o perioadă de 5-10 ani a utilizării unui spațiu în proprietatea/achiziționat/închiriat de autoritatea locală grupului de artiști și organizații purtătoare ale acestui proiect.</p> <p>d) În zona artelor vizuale, susținerea dezvoltării unei infrastructuri de expunere – galerii, art spaces - complementar cu atragerea și susținerea artiștilor prin spații de lucru/ateliere (prin acordarea de spații cu titlu gratuit sau în condiții preferențiale pentru o perioadă de 5-10 ani)/Dezvoltarea unei infrastructuri mai performante pentru proiecte de mai mare anvergură, care să înlocuiască/ completeze actuala secție de artă a Muzeului (inclusiv prin crearea unui Centru/Muzeu de Artă Contemporană).</p> <p>e) Explorarea oportunităților de dezvoltare a unui spațiu gazdă multifuncțional.</p> <p>f) Achiziția/dezvoltarea și implementarea unui sistem de <i>equipment sharing</i> sau <i>sharing de infrastructură mobilă</i> (pe modelul studioBasar).</p>
<p>2.4. Susținerea unei colaborări și coagulări în sectorul cultural arădean</p>	<p>a) Încurajarea parteneriatelor și practicilor colaborative (prin linii specifice de finanțare, prin susținerea infrastructurală a unor platforme/huburi, în evaluarea activității instituțiilor publice etc.)</p> <p>b) Încurajarea dezvoltării parteneriatelor dintre instituțiile publice și organizațiile private prin mecanismele de finanțare a proiectelor celor dintâi</p> <p>c) Formalizarea unei platforme regulate de dialog între actorii culturali și administrația locală în vederea armonizării programului cultural (agendei) la nivelul orașului, precum și în vederea elaborării și implementării planului strategic operațional.</p> <p>d) Încurajarea unor platforme regulate de întâlnire și dialog între actorii culturali din Arad (inclusiv a unor simple întâlniri de networking pe formatul Creative Mornings), dar și între mediul cultural și cel de business sau alte domenii, inclusiv prin valorizarea de către autoritățile locale a inputului oferit pe baza acestora.</p> <p>e) Încurajarea schimbului de experiență și expertiză în sector prin inițiative de mentorizare, asistență în dezvoltare și implementare proiecte, în atragerea de fonduri etc. (<i>v. Obiectivul 5</i>)</p>
<p>2.5. Încurajarea și susținerea colaborărilor internaționale și a dimensiunii europene</p>	<p>a) Crearea în cadrul mecanismului finanțărilor nerambursabile a unei direcții/priorități de sprijinire a mobilității artiștilor, profesioniștilor din domeniu și a produselor culturale.</p> <p>b) Dezvoltarea/susținerea unor programe de rezidență internațională, cu accent pe direcțiile prioritate și tematicile avansate de prezenta strategie (de ex. artiști interesați de relația artă și comunitate, artă și natură/ecologie, artă și spațiul public, artă și patrimoniu etc.). Integrarea acestui program într-un program/rețea internațională de rezidențe artistice, precum Res Artis, TransArtists, Pépinières européennes pour jeunes artistes</p>

	<p>etc.</p> <p>c) Încurajarea co-producțiilor și colaborărilor internaționale, nu doar importul de evenimente.</p> <p>d) Utilizarea acordurilor de cooperare cu orașele înfrățite pentru inițierea și susținerea unor acțiuni concrete de cooperare culturală – schimb de experiență între organizații și artiști din cele două orașe, rezidențe, proiecte de co-producții etc.</p> <p>e) Încurajarea participării organizațiilor publice și private arădene în programe europene prin crearea de CMCA a unui mecanism de co-finanțare automată/garantată pentru proiectele europene câștigătoare în care acestea sunt lider sau partener.</p> <p>f) Încurajarea și susținerea participării organizațiilor publice și private din Arad la rețelele culturale europene.</p>
<p>2.6. Susținerea dezvoltării resurselor creative</p>	<p>a) Atragerea și implicarea activă a unor personalități culturale și academice arădene din diaspora în diverse forme (de la participarea în jurii, în curatoriatul unor programe, consultare privind implementarea strategiei, a proiectului Capitalei culturale, colaborări în proiecte specifice, invitații pentru a propune proiecte etc.)</p> <p>b) Valorizarea de către autorități, dar și de organizații culturale, a proiectelor, cunoștințelor și inițiativelor studenților Facultății de Design (și a Liceului de Artă Sabin Drăgoi) prin propunerea de proiecte pilot, oferte de stagiatură și voluntariat pentru studenți și absolvenți etc.</p> <p>c) Valorizarea resurselor creative locale în alte sectoare/implicarea lor în grupuri de reflecție, de lucru care țin de dezvoltare locală, socială, educație etc., dezvoltarea unor programe intersectoriale. (v. și Obiectiv 4)</p> <p>d) Încurajarea și susținerea presei culturale tinere (finanțarea unor proiecte și inițiative în această zonă, oferirea de către organizațiile culturale a accesului gratuit pentru tineri bloggeri, ateliere pentru jurnaliști și bloggeri în cadrul unor festivaluri de profil etc.)</p> <p>e) Politici de atragere a capacităților creative din jurul Aradului prin lărgirea finanțărilor și către organizațiile cu sediul în alte orașe pentru proiecte derulate în beneficiul arădenilor, prin oferirea de stimulente sau facilități fiscale sau infrastructurale etc.</p>
<p>2.7. Susținerea creației și încurajarea diversității, inovației și practicilor colaborative</p>	<p>a) Susținerea creației și susținere echilibrată a diverselor activități ale procesului cultural (cercetare, creație, experiment/laborator, producție, difuzare, arhivare, educație etc.).</p> <p>b) Încurajarea diversității și inovației: susținerea unor practici culturale diverse la nivel de expresie artistică, conținut, de abordări manageriale și organizaționale, de implicare a publicului etc.</p> <p>c) Susținerea unor proiecte și abordări interdisciplinare, intersectoriale, intergeneraționale.</p> <p>d) Asigurarea unui echilibru de susținere și programare între</p>

	<p>propuneri clasice și inovatoare, între programare festivalieră și programare continuă, între evenimential și activități mai puțin vizibile (cercetare, experiment, educație etc.)</p> <p>e) Recunoașterea și promovarea excelenței în domeniul cultural.</p>
--	---

Obiectivul Strategic 3:
Încurajarea participării largi și active a arădenilor în viața culturală și implicării în viața orașului

<i>Obiective specifice</i>	<i>Acțiuni și instrumente recomandate</i>
<p>1.1. Dezvoltarea unei oferte mai atractive și mai diversificate, care să stimuleze interacțiunea, dialogul și implicarea publicului</p>	<p>a) Susținerea dezvoltării unor proiecte mai atractive, mai creative și accesibile, deschise către practici artistice diverse și practici alternative (specifice unei culturi urbane, dar și practici legate de tradiții arădene)</p> <p>b) Susținerea dezvoltării unor proiecte interdisciplinare care să integreze creativ arta cu diverse practici și dorințe de loisir și alte zone de interes pentru locuitorii Aradului (sport, resursa naturală, tradiție culinară etc.)</p> <p>c) Promovarea unei extinderi și diversificări a evenimentelor și inițiativelor pentru și cu copii și familie, care poate atrage și publicul ne-participant.</p> <p>d) Susținerea unor proiecte care să stimuleze interacțiunea, dialogul și implicarea publicului ("Haideți să facem" în loc de "Uitați ce v-am pregătit").</p> <p>e) Susținerea continuării și consolidării festivalurilor de tradiție și a celor recent apărute care să asigure o expunere la o ofertă diversificată, dar și încurajarea unei programări continue diverse și de calitate.</p> <p>f) Încurajarea/includerea în mandatul instituțiilor publice a dezvoltării unor programe mai atractive și accesibile, inclusiv prin crearea unui departament/responsabil educațional și dezvoltarea regulată a unor evenimente de acompaniere și activități educative pentru toate proiectele sale (prezentări, conferințe, lecturi publice, tururi ghidate, ateliere, aplicații mobile, ghiduri audio etc.). Creșterea accesibilității și atractivității inclusiv prin adaptarea programului de vizitare (cu prelungirea programului în anumite zile ale săptămânii), dar și a modalităților de interacțiune cu publicul (un personal mai prietenos – v. Barometru). Susținerea de CMCA a unor programe de stagiatură în instituții publice pentru dezvoltarea programelor educative.</p> <p>g) Folosirea creativă a noilor tehnologii în conceperea și promovarea unor demersuri creative, precum și pentru stimularea implicării publicului, mai ales a publicului tânăr.</p> <p>h) Încurajarea unei diversificări a spațiilor de desfășurare a evenimentelor, ieșind din spațiile tradiționale în spațiul public, în spații neconvenționale, în curți, în foste spații industriale, în licee etc. și alte spații mai apropiate de arădeni, precum și a unor proiecte care favorizează interacțiunea cu oamenii în cotidian.</p> <p>i) Dezvoltarea unor proiecte mobile care să poată fi itinerate și deservi publicuri și comunități diverse (de ex. Biblioteca itinerantă).</p>
<p>1.2. Locuri care să aducă oamenii împreună: Încurajarea și</p>	<p>a) Demers de cartografiere a nevoilor specifice diverselor zone și comunități, a potențialului infrastructural existent (inclusiv a unor spații cu actuale/foste destinații care pot fi revalorizate, a istoriei acestor spații și a relației comunității cu ele), a organizațiilor și inițiativelor</p>

<p>dezvoltarea unei Infrastructuri mai atractive și apropiate diversele comunități</p>	<p>locale.</p> <p>b) Susținerea și încurajarea dezvoltării micii infrastructuri în cartiere, pe baza nevoilor identificate (uneori o zonă cu bănci, mese de șah, o masă de ping pong sau o cafenea pot deveni centre de coagulare a comunității locale.)</p> <p>c) Dezvoltarea unor centre comunitare/centre culturale de cartier/centre multifuncționale în cartier, fie inițiate de autoritatea locală, fie susținute infrastructural și cu subcontractarea anumitor servicii. Regândirea misiunii bibliotecilor ca centre de informare și oportunitatea ca bibliotecile să devină spații cu noi funcțiuni – centre sociale, after school, centre comunitare, de educație permanentă etc. (prin brasajul de persoane diverse care le vor folosi, pentru diversele funcțiuni, ele pot atrage participarea și în zona culturală). Coordonare cu strategia autorității locale și județene în domeniile educațional, social, tineret, sport, turism, dezvoltare resurse umane etc., atât la nivel de dezvoltare/renovare infrastructurală (ex. politicile de tineret și sport care prevăd realizarea unor terenuri de sport în cartiere, pentru a răspunde creativ nevoii unor spații publice de întâlnire pentru tineri), cât și de servicii, pentru a dezvolta infrastructuri multi-funcționale care să răspundă unor nevoi multiple și să încurajeze frecventarea.</p> <p>d) Continuarea programului de restaurare a cinematografelelor, aflate în administrarea autorității locale, și investirea lor, atât pentru revitalizarea unei programări și frecventări cinematografice de calitate, cât și pentru dezvoltarea ca centre culturale/multifuncționale/spații de socializare locale în cartiere. Realizarea pentru fiecare cinematograf în parte a unei evaluări a potențialului și nevoilor locale existente și conceperea unui proiect de reinvestire funcțională pentru fiecare dintre ele.</p> <p>e) Evaluarea oportunității realizării unor mici infrastructuri mobile care să răspundă nevoilor existente și colaborarea cu designerii și arhitecții locali în realizarea lor (eventual pe baza unui concurs) (v. inițiativă studioBasar București)</p> <p>f) Infrastructură mai prietenoasă: Dezvoltarea de spații/facilități de socializare, inclusiv cafenele sau ceainării în spațiile culturale, cu un efect pozitiv și asupra frecventării acestor instituții. (propunere concretă: Curtea Bibliotecii Județene/Muzeului de Artă)</p> <p>g) Încurajarea de către autoritatea locală a dezvoltării unor spații de socializare și infrastructură socială (parcuri, cafenele, locuri în întâlnire), în toate zonele orașului.</p> <p>h) Creșterea mobilității și accesului la infrastructura și oferta existentă prin îmbunătățirea rețelei de transport public.</p>
<p>1.3. Încurajarea și susținerea proiectelor de educație culturală și a formelor de creativitate a cetățenilor arădeni</p>	<p>a) Extinderea și diversificarea activităților și formatelor de educație artistică pentru copii a instituțiilor culturale arădene (a CMCA, CCJA, Bibliotecii Județene sau Palatului Copiilor), a taberelor culturale, și încurajarea unor noi proiecte de educație culturală pentru practici extrem de variate și pentru categorii de public diverse, inclusiv pentru adulți.</p> <p>b) Parteneriate între Primăria Arad/CMCA, organizațiile culturale și Inspectoratul școlar județean pentru dezvoltarea unor programe de</p>

	<p>educație artistică și gândire critică (de ex. parteneriat cu Uniunea Scriitorilor pentru organizarea de seminarii de scriere creativă și pentru formarea cititorilor), pentru reintroducerea în circuitul didactic a diverse obiective culturale – reprezentații de teatru, matinee pentru copii, vizite ghidate și ateliere la muzeu sau la ateliere de artiști etc.</p> <p>c) Extinderea, permanentizarea și diversificarea activităților de educație artistică inițiate sub egida Preparandiei și dezvoltarea sub această titulatură a unui program de termen lung de încurajare a educației artistice și practicilor de expresie culturală ale arădenilor, inclusiv prin dezvoltarea unor modele inovatoare de susținere, în colaborare cu artiști, universitari, sociologi, pedagogi, și pe baza experienței altor țări (de ex. programul "Agenți culturali pentru școli creative" în Germania).</p> <p>d) Reinvestirea contemporană a simbolului Preparandiei (prima școală pedagogică românească) ca un model de mediere culturală adaptată secolului XXI, prin dezvoltarea unor modele de bună practică, formate pedagogice etc. care pot reprezenta o referință pe plan național. Organizarea în acest context a unei conferințe internaționale (care ar putea deveni regulată) privind practici și experiențe de dezvoltare a publicului, educație artistică etc.</p> <p>e) Susținerea consecventă și consistentă a formelor alternative de expresie culturală și creativitate a cetățenilor din Arad, a practicilor artistice de "amatori", a proiectelor deschise participării creative a publicului larg (ateliere, improvizații sau spectacole teatrale etc.) și a unor practici diverse (de la tradiționalele dans, teatru, muzică - inclusiv populară, sau pictură, către muzică electronică, folosirea noilor media, programare, hip hop, stand up, debate și alte practici tipice unor subculturi arădene.</p> <p>f) Încurajarea și susținerea unor programe de formare pentru organizațiile culturale, publice și private, în mecanisme și acțiuni de dezvoltare a publicului.</p> <p>g) Realizarea unor studii mai aprofundate privind nevoile specifice.</p>
1.4. Dezvoltarea unei strategii integrate de comunicare în domeniul cultural pe plan local	<p>a) Dezvoltarea și implementarea unei strategii locale integrate de comunicare și promovare în domeniul cultural la nivelul întregului oraș, folosind toate mediile și resursele disponibile (de la mediul online, televiziunile locale, afișaj în spațiul public în toate zonele orașului, dar și tramvaie sau alte medii cu frecvență ridicată, parteneriate cu instituții educaționale și alte instituții etc.), care să încurajeze nu doar promovarea unor evenimente punctuale, ci o prezență prietenoasă și dezinhibantă a culturii în viața de zi cu zi a arădenilor.</p> <p>b) Folosirea mai eficientă a social media, a mediului online, a noilor tehnologii, inclusiv prin dezvoltarea de aplicații mobile.</p> <p>c) Dezvoltarea infrastructurii de promovare/afișaj.</p> <p>d) Dezvoltarea și publicarea (print sau online) a unui ghid urban și cultural al orașului.</p> <p>e) Încurajarea și susținerea presei culturale tinere, care poate atrage un nou public din zona tânără (finanțarea unor proiecte și inițiative în această zonă, oferirea de către toate organizațiile a accesului gratuit pentru tineri bloggeri, ateliere pentru jurnaliști și bloggeri în cadrul unor festivaluri de profil etc.)</p>

1.5. Încurajarea implicării în destinele oraşului şi în proiecte de dezvoltare comunitară/urbană	<p>Cultivarea activă a unui simţ de proprietate al locuitorilor asupra oraşului, de apartenenţă la comunitate şi de participare prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Consultare reală şi constantă şi încurajarea implicării arădenilor în deciziile privind proiectele de dezvoltare din oraş, din cartier sau din comunitate, şi dezvoltarea unor modalităţi mai atractive şi eficiente de consultare şi implicare, prin folosirea noilor tehnologii. b) Valorizarea potenţialului de participare al vecinătăţilor şi al cartierelor prin lansarea/suţinerea unor proiecte de dezvoltare comunitară, dezvoltare urbană, culturală, socială etc. cu un demers similar cu proiectul „În comunitate” din Timişoara sau al grupurilor de iniţiativă locală susţinute de CeRe – identificarea nevoilor locale reale (de spaţii de socializare, de exemplu) şi realizarea acestora cu participarea comunităţii. c) Dezvoltarea de către sectorul cultural şi cetăţeni a unor platforme de dialog şi cooperare, de coagulare a sectorului, care ar reprezenta şi actori puternici şi legitimi de dialog şi cooperare cu autoritatea locală. d) Încurajarea grupurilor de acţiune locală, a asociaţiilor şi a altor forme de coagulare a comunităţii şi de acţiune civică şi implicare în viaţa oraşului care cresc capacitatea cetăţenilor de implicare şi acţiune. e) Încurajarea voluntariatului. Autorităţile locale pot fi mediatori ai stabilirii unor platforme de colaborare cu universităţile, de ex., pentru asigurarea unor resurse de voluntariat pentru diverse proiecte culturale ale tuturor actorilor culturali din Arad./Colaborare CMCA cu Centrul Judeţean pentru Voluntariat, Asociaţia Cetatea Voluntarilor cu asociaţiile de tineret, inclusiv în atragerea unor finanţări pe programe de tineret şi voluntariat. Asociaţii de tineret active pe plan local şi-ar putea asuma coordonarea, în colaborare cu alţi parteneri publici şi privaţi, a unei platforme de încurajare a voluntariatului, inclusiv în domeniul cultural. f) Sinergie cu acţiunea autorităţii locale şi a CMCA în domeniul tineretului.
1.6. Acces şi participare pentru grupurile de risc, persoane cu dizabilităţi şi a altor grupuri cu deficit cronic de participare	<ul style="list-style-type: none"> a) Adaptarea infrastructurii culturale pentru persoanele cu dizabilităţi b) Susţinerea dezvoltării unei oferte destinate grupurilor de risc (persoane cu venituri scăzute, roma, copii din centre de plasament etc.) şi persoanelor cu dizabilităţi. Coordonare cu acţiunea în domeniile social, educaţional. c) Dezvoltarea unor proiecte adresate unor categorii de arădeni cu deficit cronic de participare (de ex. persoanele în vârstă).
1.7. Promovarea şi valorizarea multiculturalităţii şi interculturalităţii	<ul style="list-style-type: none"> a) Încurajarea proiectelor care promovează multiculturalitatea arădeană şi interculturalitatea, interacţiunea şi schimbul dintre diversele comunităţi. b) Stimularea participării tuturor grupurilor minoritare, prin facilitarea unor programe culturale în limba maghiară, germană etc., atât pentru copii, cât şi adulţi. c) Dezvoltarea, în parteneriat cu Universitatea Vasile Goldiş, a unor iniţiative de implicare a studenţilor străini ai universităţii, al căror număr este în creştere, pentru valorizarea potenţialului acestei noi diversităţi locale.

Obiectivul Strategic 4:
Orașul ca sistem: dezvoltarea unor abordări sinergetice și sustenabile în dezvoltarea urbană

<i>Obiective specifice</i>	<i>Acțiuni și instrumente recomandate</i>
<p>4.1. Promovarea unor demersuri sinergetice</p>	<p>a) Promovarea unei abordări deschise care recunoaște importanța culturii ca o placă turnantă în relație cu patrimoniul și diversitatea, cu teritoriul, spațiul public, resursa naturală și dezvoltarea urbană, cu educația și sportul, cu ecologia și sustenabilitatea, cu incluziunea socială, cu știința și tehnologia, cu economia și turismul etc.</p> <p>b) Promovarea unei sinergii între diverse domenii din Strategia de Dezvoltare prin corelarea unor obiective deja incluse în aceasta sub capitole distincte și crearea unei platforme de comunicare între diverșii factori implicați în implementarea diverselor obiective complementare.</p> <p>c) Încurajarea unor demersuri transversale și interdisciplinare de potențare a resurselor din varii domenii – urban, natură, sport, tineret, economic, industrie etc. - care să ducă la proiecte integrate și organice.</p> <p>d) Valorizarea participării în rețeaua AVEC (Alliance des Villes Européennes de Culture) pentru schimbul de bune practici pentru a implementa demersul QUALICITIES (Marca de Oraș Cultural de Marcă Europeană) de valorizarea sustenabilă a resurselor patrimoniale și naturale printr-o abordare sinergetică și o acțiune concertată a diverselor departamente și agenții ale autorității locale - atât ca recunoaștere internațională și creștere a atractivității, cât mai ales ca demers de dezvoltare.</p> <p>e) Promovarea culturii ca factor fundamental în dezvoltarea sustenabilă a comunității prin includerea ei ca prioritate transversală în politicile locale și folosirea experienței Agenda 21 for Culture în implementarea acestui demers.</p>
<p>4.2. Lansarea unor programe tematice transversale pentru identificarea unor abordări inovatoare</p>	<p>Lansarea de către CMCA a unor demersuri inovatoare de programe tematice transversale de termen mediu (2-3 ani) care să ofere, printr-un demers curatorial care să implice creativi din varii domenii, din Arad și din afara acestuia, oportunitatea unei perspective proaspete și identificării unor abordări inovatoare pentru tematici considerate prioritare și cu potențial extrem de ridicat. Platforme de reflecție și dialog, ele pot conduce la proiecte inițiate de grupul curatorial, susținerea directă a unor inițiative, dezvoltarea unei metodologii de acțiune, lansarea unor direcții de finanțare sau alte forme de punere a acestora în practică. Spre exemplu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Natura în oraș”: Ce înseamnă și cum trebuie valorizată resursa naturală în spațiul urban, de la prezența Mureșului la natura care revine acolo unde orașul se “retrage”, pentru locuitorii pentru care ieșitul la plimbare, în aer liber, la iarbă verde sunt, cel puțin declarativ, modalitatea cea mai dorită de petrecere a timpului liber (a se vedea și practicile de locuire din căsuțele de la Ștrand

	<p>sau la Trei insule).</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Noi practici urbane”: care e potențialul orașului și dorința locuitorilor pentru noi practici de locuire, de mobilitate urbană și de interacțiune?
<p>4.3. Valorificarea integrată a ofertei contemporane, a patrimoniului și a istoriei locului, precum și a cadrului natural, pentru creșterea atractivității turistice</p>	<p>O parte din acestea reiau din recomandările Planului Integrat de Revitalizare a Zonei Protejate.</p> <ol style="list-style-type: none"> Valorizarea ofertei culturale mai diverse și de calitate printr-o acțiune consecventă de promovare pe plan regional și național, și identificarea și promovarea internațională a unor proiecte culturale far cu programare regulată, inclusiv proiecte în spațiul public care valorizează patrimoniul construit al Aradului. Promovarea unor evenimente culturale la nivel regional (la nivel județean, în colaborare cu Timișoara, Oradea, alte orașe apropiate din Ungaria) în vederea creării unei identități și sinergii regionale. Elaborarea unui concept de promovare a unei structuri conceptuale artistice, de ex. prin punerea temporară la dispoziție a unor spații și clădiri industriale dezafectate (de ex. Teba), complementar valorizării lor de termen lung pentru susținerea creativității locale. Valorificarea turistică a unor elemente deosebite de patrimoniu arhitectural (de ex. arhitectura Secession, de început de sec. XX care se identifică ca și stil arhitectural în special cu elemente Bauhaus etc.) Consolidarea atât din punct de vedere spațial, cât și funcțional, a axei turistice Vest-Est (Turnul de Apă-fortificația Vauban), precum și a axei turistice Nord-Sud (Corso) din centrul istoric, prin intermediul unei acțiuni integrate de restaurare a elementelor deosebite de patrimoniu arhitectural, de signalectică (inclusiv prin iluminat) a acestora, de promovare a unei structuri de manifestări artistice și a unei oferte de servicii și produse variate și de calitate. Asigurarea accesului (cel puțin parțial) la Cetate și utilizarea treptată a fortificației în scopuri turistice și culturale, cu includerea spațiilor verzi adiacente. Integrarea Aradului în circuitul cetăților Vauban, alături de Alba Iulia și Oradea, dar și promovarea unei oferte specifice care ține de resursa naturală. Promovarea iluminatului ambiental și arhitectural pe trasee turistice. Elaborarea și implementarea unui sistem de ghidaj și informare (signalectică urbană) pentru obiective și trasee turistice. Organizarea de tururi tematice ale orașului, inclusiv valorizarea unor inițiative existente precum Arad Free Tours. Dezvoltarea infrastructurii și ofertei privind turismul sportiv pe Mureș/Lunca Mureșului, dar și a altor valențe ale resursei naturale pentru turism mai larg sau de nișă (de ex. <i>birdwatching</i>). Întocmirea unui studiu de navigabilitate a Mureșului și a nevoilor

	<p>de amenajare pentru navigație fără afectarea zonei de protecție a Parcului Natural Lunca Mureșului.</p> <ul style="list-style-type: none"> l) Dezvoltarea infrastructurii și promovarea integrării Aradului în trasee de ciclism de recreere, dar și sportive, pe malul Mureșului, în Pădurea Ceala etc. (v. și maratonul Békéscsaba). m) Păstrarea și dezvoltarea piețelor agroalimentare din zona centrală și a practicilor și produselor tradiționale, preponderent prin intermediul producătorilor direcți, ca puncte de atracție turistică. Dezvoltarea ulterioară a acestora în vederea consolidării, atât spațiale, cât și funcționale, a axei turistice Est-Vest. n) Promovarea și valorizarea turistică a diverselor branduri arădene într-o ofertă diversă (v. Obiectivul 3.5.) o) Încurajarea dezvoltării ofertei gastronomice. p) Lansarea unei inițiative regionale de reinvestire a tradiționalului Drum al Sării pe Mureș prin activități culturale, resursa naturală, valorizarea tradiției istorice. q) Promovarea patrimoniului ecleziastic și promovarea integrării Aradului în itinerarii de pelerinaj și turism religios. r) Elaborarea și dezvoltarea unui branding turistic și prezența la târguri naționale și internaționale de turism prin modalități creative de promovare, s) Elaborarea unui program de marketing urban. t) Desemnarea unei echipe responsabile de coordonarea acțiunii de dezvoltare și promovare turistică și a relației cu domeniile sinergetice (regenerare urbană, cultură, sport etc.) u) Dezvoltarea Biroului de Informare Turistică "INFOTOUR ARAD" coordonat de Primărie ca un info-point cultural și turistic pentru Arad și dezvoltarea unor materiale atractive de informare turistică (prezentare a localității și împrejurimilor, a ofertei culturale, de recreere și socializare, itinerarii etc.) în mai multe limbi (engleză, franceză, germană, dar și maghiară, sârbă etc.), inclusiv disponibilitatea și promovarea lor online printr-un site/portal atractiv. Susținerea valorizării și integrării unor inițiative existente precum www.aradcityguide.ro. v) Coordonare cu autoritățile și actorii județeni pentru integrarea resurselor din municipiul Arad cu cele de pe plan județean în vederea dezvoltării și articulării unei oferte turistice mai atractive. w) Promovarea turismului regional în zona României, Ungariei și Serbiei, precum și a celui internațional cu privire la regiunea Banat-Crișana. x) Susținerea dezvoltării infrastructurii hoteliere, de restaurație și transport pentru turism și încurajarea înființării și promovării unei asociații hoteliere și de pensiuni în vederea utilizării unui marketing comun. y) Încurajarea calificării și instruirii personalului de servicii din
--	--

	sectorul turistic și cultural.
4.4. Promovarea Aradului ca hub județean și regional	<p>a) Valorizarea resurselor din împrejurimi și de pe plan județean, atât pentru dezvoltarea unei oferte mai competitive, cât și pentru crearea unei sinergii la nivel turistic - valorizarea circuitelor culturale județene (Drumul Cetăților, Circuitul ecumenic - Bodrog, Macea), care încep să prindă contur, Drumul Regelui Săvârșin etc. dar și resursele zonei viticole din împrejurimi, gastronomia, resursele de apă termală etc.</p> <p>b) Politici de atragere a capacităților creative din jurul Aradului.</p> <p>c) Valorizarea oportunității apropierei de Timișoara, atât ca public potențial pentru evenimentele din Arad, printr-o promovare consecventă a ofertei culturale, cât și ca potențial de mobilitate artistică, în sensul creării unui demers mai proactiv de colaborare, reciprocitate și itinerare a ofertei culturale între cele două orașe.</p> <p>d) Efectuarea unui studiu privind oportunitatea constituirii unei zone metropolitane, pe baza relațiilor teritoriale administrative și economice întreținute de municipiul Arad cu teritoriile învecinate, în scopul dezvoltării durabile și integrate a zonei. (v. <i>Direcția 2.1. Dezvoltare urbană/Acțiunea 3 din Strategia de Dezvoltare</i>).</p>

Obiectivul Strategic 5

Dezvoltarea capacității și sustenabilității sectorului cultural

Acest obiectiv strategic de implementare urmărește dezvoltarea capacității sectorului cultural în ansamblul său, inclusiv a administrației culturale, de-a lungul a trei axe:

- Dezvoltarea competențelor necesare domeniului și profesionalizarea actorilor culturali, prin acțiuni și formate inovatoare de formare, asistență, consultanță și acompaniere, dar și de colaborare, crowdsourcing etc., pentru a valorifica tradiția practicilor colaborative din Arad și competențele existente;
- Eficientizarea acțiunii administrației locale și a investiției publice în cultură;
- Nu în ultimul rând, diversificarea finanțării acțiunii culturale și încurajarea unor demersuri antreprenoriale, pentru asigurarea unei sustenabilități a sectorului cultural, în special a celui independent, dar și în vederea dezvoltării unor programe de anvergură și a unor noi practici colaborative.

Obiective specifice	Acțiuni și instrumente recomandate
5.1. Susținerea dezvoltării competențelor necesare domeniului și profesionalizării actorilor culturali	<p>a) Realizarea unei cartografieri a nevoilor în materie de competențe la toate nivelurile și pentru toate tipurile de organizații culturale, de la dezvoltare și management de proiect, la management instituțional, atragerea și administrarea diverselor tipuri de finanțări, competențe care țin de un demers mai antreprenorial, comunicare și promovare, programare, dezvoltare public și programe educaționale, dar și competențe care țin de personalul tehnic etc.</p> <p>b) Asigurarea de asistență din partea CMCA pentru dezvoltarea proiectelor depuse spre finanțare, mai ales pentru noi inițiative, dublate de mentoring/acompaniere pentru proiectele susținute.</p> <p>c) Continuarea și diversificarea programului de training inițiat de CMCA și destinat atât administrației culturale, cât și operatorilor culturali, pentru a răspunde nevoilor identificate. Accent asupra dezvoltării competențelor antreprenoriale.</p> <p>d) Susținerea unor programe de formare, consultanță, mentorizare etc. inițiate de alte organizații.</p> <p>e) Dezvoltarea unor formate inovatoare de training și mentorat (dublate și de finanțări), precum un incubator regional de proiecte (deschis proiectelor din zona de vest a României, dar și Ungaria și Serbia), care, dincolo de creșterea capacității sectorului, ar ajuta și la angajarea de noi colaborări regionale și atragerea în Arad a unor noi resurse creative din regiune.</p> <p>f) Susținerea/încurajarea creării unei agenții de asistență managerială și consultanță pentru inițiative independente.</p> <p>g) Implicarea unei expertize largi, inclusiv internaționale.</p>
5.2. Creșterea capacității sectorului prin încurajarea schimbului de	<p>a) Încurajarea unor modele de organizare și colaborare inovatoare care permit schimbul și partajarea de competențe (<i>sharing, crowdsourcing</i> etc.), sinergie la nivel managerial, de strângere de fonduri, de promovare și marketing, de dezvoltare public etc.</p>

<p>informații și competențe în sectorul cultural</p>	<p>b) Dezvoltarea unui program de mentorizare a unor inițiative tinere de către organizații/profioniști cu experiență, din Arad și din afara acestuia, sau colaborări tandem între o inițiativă nouă și o organizație existentă (în beneficiul amândurora).</p> <p>c) Încurajarea unor programe de stagiatură (<i>internship</i>) în organizații culturale, publice sau private, din Arad, ca oportunități de dezvoltare profesională pentru stagiați, cât și a unor programe de rezidență pentru artiști, creativi, antreprenori, universitare etc. în organizațiile culturale arădene ca un demers de spargere a inerției, explorarea a noi modalități de colaborare etc.</p> <p>d) Încurajarea dezvoltării/formalizării în instituțiile culturale publice din Arad a unor programe sau platforme de colaborare și schimb de resurse și competențe, care să valorizeze mai bine resursele infrastructurale, tehnice, dar și experiența acestor piloni ai acțiunii culturale locale în vederea diversificării actorilor și a ofertei locale (cum este într-o anumită măsură programul kinema ikon: serial).</p> <p>e) Susținerea schimburilor de experiență pe plan internațional și a mobilității profesioniștilor din domeniu.</p> <p>f) Susținerea voluntariatului.</p>
<p>5.3. Eficientizarea acțiunii administrației locale și a investiției publice în cultură</p>	<p>A se vedea <i>Capitolul 5.2. Implementare/Actori și pârgii de implementare</i></p>
<p>5.4. Încurajarea diversificării finanțării acțiunii culturale și a unor demersuri antreprenoriale și inovatoare în sectorul cultural</p>	<p>a) Creșterea capacității sectorului cultural, public și privat, de a atrage finanțări dintr-o varietate de surse - fonduri europene, fonduri de dezvoltare regională și alte programe operaționale, fonduri culturale la nivel național (AFCN sau finanțările acordate de Uniunea Arhitecților, de ex.), alți finanțatori internaționali sau străini pentru proiecte culturale, proiecte de dezvoltare urbană sau dezvoltarea societății civile, de a atrage venituri din comunitate prin mecanismul 2% sau direct, sau de la sectorul de business din Arad, prin crowdfunding etc. - prin informare, training, asistență și consultanță, inclusiv prin mobilizarea centrelor de informare deja existente (Centrul de informare Europe Direct Arad sau Agenția de Dezvoltare Vest) sau a programelor și platformelor de asistență pentru proiecte de tineret. Crearea sau susținerea unui birou/unei agenții de asistență/acompaniere.</p> <p>b) Încurajarea unui demers antreprenorial, de a genera venituri proprii și încurajarea unor platforme sau sisteme de funcționare alternative (<i>sharing, crowdsourcing</i> etc.) prin oferirea unor facilități fiscale sau infrastructurale organizațiilor care le inițiază, dezvoltarea de huburi/incubatoare etc.</p> <p>c) Încurajarea atragerii de finanțări europene (și a unor colaborări internaționale) prin crearea de CMCA a unui mecanism de cofinanțare automată/garantată pentru proiectele europene câștigătoare având ca lider sau partener organizații culturale</p>

	<p>arădene publice sau private.</p> <p>d) Încurajarea implicării mediului de afaceri arădean în zona culturală prin crearea de facilități fiscale, oferirea unor platforme de vizibilitate integrate, dar și cointeresarea prin proiecte <i>Arts & Business</i>.</p> <p>e) Încurajarea în rândul publicului larg a unei conștientizări a importanței retribuirii culturii, inclusiv printr-o acțiune mai strategică a autorităților locale privind evenimentele gratuite.</p> <p>f) Derularea unor campanii de implicare și susținere de către arădeni a unor acțiuni/obiective culturale.</p>
--	--

VI. ETAPE, MECANISME ȘI INSTRUMENTE DE IMPLEMENTARE

Prezentăm în acest capitol principalele agenți ai implementării și mecanismele și instrumentele de implementare recomandate, precum și următorii pași în operaționalizarea și implementarea efectivă a strategiei culturale.

Am dori să începem însă prin a accentua încă o dată că implementarea strategiei reprezintă în primul rând un demers strategic consecvent de termen lung al autorității locale și o schimbare de abordare din partea tuturor actorilor angrenați către un demers mai strategic, de dialog și colaborare, de monitorizare și evaluare.

În al doilea rând, am dori să reamintim mai jos, pe scurt, cele câteva opțiuni strategice de implementare care au reieșit ca problematice în contextul arădean prin dezechilibrele existente sau riscul unor dezechilibre. La acestea, diversele instituții și organizații responsabile de implementare – și mai ales ele împreună în cadrul unor consultări permanente – vor trebui să răspundă prin decizii fundamentate și alegeri strategice.

1. Opțiuni strategice de implementare

- **Festivaluri vs. programare continuă** (festivalizarea ofertei, așa cum am notat în Diagnoză și Obiectivele 1 și 2)
- **Evenimente vs. sprijin pentru alte tipuri de acțiune mai invizibilă (producție, educație, cercetare, mobilitate etc.)**, așa cum am remarcat în Diagnoză și Obiectivul 2 în mod special.
- **Infrastructură vs. activitate** – Cu insistența multor actori culturali din Arad asupra nevoilor infrastructurale, dar și dorința autorității locale de a investi în proiecte majore, în special în proiectul Cetății, dar și alte proiecte de infrastructură legate de proiectul Capitalei Culturale, există tentația – de ambele părți – a unei investiții extrem de costisitoare în infrastructură. Asemenea proiecte de anvergură trebuie dezvoltate treptat și organic, cu o evaluare realistă a investiției de realizare dar și de întreținere pe termen lung și impactul acesteia asupra finanțării altor acțiuni culturale. Ele trebuie, totodată, pregătite, activate și însoțite de o permanentă investiție în activitățile culturale. Ar trebui evaluate, de asemenea, pentru a răspunde nevoilor infrastructurale, opțiunile unor spații mobile, spații temporare sau spații multifuncționale.
- **Organizare directă de evenimente sau subcontractare și finanțare** (a se vedea Diagnoza, dar și recomandările de mai jos privind pârghiile de implementare ale CMCA)
- **Acces gratuit vs. acces cu plată** (a se vedea Diagnoza). Realizarea evenimentelor și serviciilor gratuite (mai ales din partea CMCA și CCJA) ar trebui să facă obiectul unor decizii mai strategice care să încurajeze obiectivele strategice (participarea și dezvoltarea publicului, susținerea diversificării), fără să aibă un efect negativ asupra ofertei culturale cu plată, fie ea publică sau privată. Câteva principii de aplicare a gratuității ar fi următoarele: pentru evenimentele în spațiul public (inclusiv în spațiul Ștrandului ca spațiu public, deși acolo chestiunea accesului la diversele facilități și servicii este mai nuanțată și trebuie reglată în mod specific), pentru o

serie din proiectele educative, cu copii, dezvoltare public etc. Nu în ultimul rând, susținerea accesului arădenilor cu venituri mici, al căror acces se poate face prin alte metode care nu obligă la o gratuitate generalizată (de ex. reduceri sau gratuitate prin vouchere sau carduri de fidelitate, care ar fi și un instrument de evaluare.

2. Actorii și pârghiile de implementare

A. PRIMĂRIA ȘI SERVICIILE SALE, ȘI INSTITUȚIILE DIN SUBORDINE FINANȚATE DIN BUGETUL LOCAL

A.1. Centrul Municipal de Cultură Arad (CMCA)

Dată fiind misiunea și instrumentele avute la dispoziție, CMCA devine principalul actor responsabil cu operaționalizarea și implementarea strategiei, în colaborare cu alte departamente și servicii ale autorității locale, precum și alți actori publici și privați. Pentru succesul implementării acesteia este nevoie însă de un centru de coordonare, care să monitorizeze permanent stadiul implementării și să mobilizeze diverșii actori pe plan local, și acesta poate fi asigurat în modul cel mai eficient de CMCA.

Pentru început, recomandăm modificarea Hotărârii Consiliului Local Municipal nr. 309/2014 pentru a permite și încasarea altor venituri decât subvențiile din bugetul local, pentru a asigura o mai mare flexibilitate a acțiunii CMCA în concordanță cu obiectivele sale - de la posibilitatea de a încasa venituri din vânzarea de bilete la evenimentele organizate, la posibilitatea de a atrage alte finanțări.

Principalele pârgii pe care CMCA le are la dispoziție și pe care trebuie să le folosească în mod strategic, atât pentru implementarea și monitorizarea strategiei, cât și pentru o eficientizare a acțiunii administrației culturale locale, sunt următoarele:

- a) **Finanțarea** reprezintă pârghia fundamentală de intervenție a CMCA. Dacă până în prezent aceasta s-a limitat doar la acordarea finanțărilor nerambursabile pentru proiecte culturale prin una sau două sesiuni anuale, recomandăm declinarea și eficientizarea lor după cum urmează:
  - **Finanțările nerambursabile pentru programe și proiecte** pe baza prevederilor O.G. 51/1998 rămân o pârgie principală, obiectivele strategice devenind parte integrantă din procesul de alocare a finanțărilor: toți solicitanții vor trebui să precizeze căruia/cărora din obiectivele strategice răspund și în ce fel, iar decizia de finanțare va lua în considerare și măsura în care proiectele răspund acestora. Pentru folosirea strategică și de impact, recomandăm stabilirea unor **priorități anuale** sau a **unor programe de finanțare anuale distincte adresate unuia sau unui număr restrâns de obiective, cu un buget distinct**. Anunțarea priorităților sau direcțiilor strategice/tematice de finanțare trebuie realizată pe termen lung (pe 2-3 ani), pentru a da posibilitatea dezvoltării unor proiecte de valoare care să răspundă acestor obiective. Stabilirea priorităților și a calendarului se va face prin consultare cu reprezentanții organizațiilor culturale/Consiliul cultural.
  - **Finanțare directă pe termen lung a unui număr restrâns de programe prioritare inițiate de alte organizații decât CMCA considerate ca programe de importanță locală sau regională**, prin includerea lor în programul anual al instituției, cf. prevederilor O.G. 51/1998 (care se adaugă programelor prioritare inițiate de CMCA, fie că sunt organizate direct, fie încredințate unor alte organizații prin atribuire directă). Acest mecanism ar asigura nu doar recunoașterea și legitimarea acestor inițiative și a importanței lor pe plan local

În asigurarea unei oferte culturale diverse și de calitate, dar și asigurarea unei continuități și sustenabilități a inițiativelor de impact, și posibilitatea creșterii și dezvoltării lor printr-o finanțare previzibilă. Acest mecanism trebuie desigur însoțit de o evaluare constantă a acestor proiecte și eliminarea din lista proiectelor prioritare în cazul coborârii ștachetei, dar și asigurarea unui demers competitiv care să permită accesul în această categorie a unor noi proiecte care se dezvoltă.

- **Co-finanțare garantată pentru proiecte culturale câștigătoare** ale unor finanțări din programe europene (Creative Europe sau altele) având ca lider sau partener organizații culturale arădene publice sau private, pentru a încuraja colaborările internaționale și atragerea unor finanțări europene. Mecanismul de implementare este agreearea unei contribuții a autorității locale în cazul succesului, eliberarea unei scrisori de parteneriat și garantare a cofinanțării pentru depunerea cererii de finanțare și contractarea efectivă a acesteia doar în cazul în care proiectele respective câștigă competiția de finanțare.

Revenind la finanțările nerambursabile, adăugăm o serie de principii și mecanisme recomandate:

- Stabilirea și anunțarea unui calendar de finanțare pe termen lung pentru o predictibilitate a finanțărilor și pentru asigurarea unei oferte pe întregul și creșterea capacității de organizare a unor proiecte pe termen lung.
- Sesiunile de finanțare trebuie să aibă mereu integrate obiective și priorități de finanțare, fundamentale pentru a folosi finanțarea ca instrument de implementare a unei politici publice (iar măsura în care proiectul răspunde relevant acestora trebuie să fie unul din criteriile principale de selecție/de jurizare). Chiar și listarea tipurilor de proiecte susținute este un instrument, pentru că el ghidează potențialii beneficiari în a propune sau nu proiecte care apreciază că nu vor fi susținute de finanțator, indică preferința finanțatorului pentru un anumit tip de demers.
- Toate programele de finanțare trebuie să fie acompaniate de ghiduri de finanțare clare și, pe cât posibil, prietenoase. Recomandăm CMCA o simplificare a formularului și documentelor suplimentare de solicitare a finanțării, în limita celor prevăzute în mod expres de lege. Pe de altă parte, recomandăm includerea în solicitare a unui formular de redactare a bugetului, care să ajute solicitanții în redactarea acestuia, dar și comisia de selecție în evaluarea proiectelor.
- Recomandăm, de asemenea, transparență în alocarea finanțărilor prin anunțarea membrilor comisiilor de evaluare odată cu anunțarea rezultatelor.
- Elaborarea și punerea în practică a unui mecanism de evaluare a proiectelor finanțate. Recomandăm și includerea în contractul de finanțare a obligativității unei minime prezențe online pentru proiectele susținute din fonduri publice (inclusiv prin pagini Facebook, bloguri Wordpress etc.), care să permită o mai mare transparență a proiectelor susținute de autoritatea publică.
- Acompanierea fiecărei sesiuni de finanțare cu sesiuni de informare și asistență. Mai mult, procesul de solicitare și derulare a finanțării poate fi nu doar un proces de acțiune strategică (prin prioritățile și tipul de programe finanțat), ci și de profesionalizare a sectorului cultural, prin asistență și chiar acompanierea celor cu idei dar fără experiență de organizare în a le formaliza, în a înțelege ce înseamnă un proiect, ce presupune, cum se administrează, ce constrângeri administrative există etc. Alternativ, CMCA poate susține/încuraja dezvoltarea

unui centru/platforme de asistență în dezvoltarea proiectelor (inclusiv în atragerea altor finanțări), sau poate valoriza expertiza unor organizații care pot acorda asemenea asistență.

- b) Acțiunea directă de **organizare** a unor evenimente culturale, singur sau în parteneriat, precum și de **atribuire/subcontractare** a unor proiecte din **agenda anuală a instituției** reprezintă un al doilea mecanism fundamental de acțiune al CMCA. Față de modul de funcționare actual, recomandăm două modificări principale pentru o acțiune mai strategică:
- Formalizarea unei **platforme de dialog și consultare** cu toți actorii publici și privați din Arad, atât în domeniul cultural, cât și din ale domeniului, pentru crearea unei Bănci de idei și proiecte, și crearea unui **Consiliu/Board** (cu valoare consultativă sau decizională) cu reprezentanți ai sectorului cultural arădean (și eventual și a unor personalități culturale și experți externi) care să stabilească programele prioritare care intră în agenda anuală a CMCA, pentru a asigura un input mai larg și un demers curatorial mai puternic.
  - Pe măsura dezvoltării unor noi inițiative și actori pe plan local, reducerea rolului CMCA de organizare de evenimente și dezvoltare unei acțiuni mai strategice prin lansarea sub egida sa a unor **programe strategice pe termen lung (2-4 ani)**, fiecare având un board de dezvoltare/curatorial, care să corespundă unora din obiectivele specifice și tematicile prioritare ale strategiei. CMCA ar asigura, în parteneriat cu alte organizații din Arad, din România și din străinătate, dezvoltarea unui demers, a unor metodologii și aplicarea lor prin acțiune directă sau prin programe de finanțare (pe modelul Kulturshifting des Bundes din Germania). În funcție de fiecare program, posibilitatea de stabilire a unor programe de inovație, laboratoare sau departamente/agenții specifice pentru dezvoltarea unor proiecte cheie. De notat că aceasta este o zonă unde personalitățile arădene din diaspora ar putea fi invitate să contribuie, atât cu propuneri de proiecte și programe de termen scurt sau lung, cât și ca membrii în Consiliul cultural sau în curatoriumul diverselor programe strategice.
- c) Așa cum am menționat mai sus, acțiunea de **acompaniere și asistență organizației** este o altă pârghie de acțiune a CMCA, care poate fi folosită eficient dincolo de asistența pentru programele de finanțare nerambursabile, prin informare, facilitare, promovare, training și alte acțiuni de dezvoltare capacității organizațiilor și profesioniștilor din domeniu. CMCA poate deveni și o platformă de informare și de mediere a celor cu inițiative, cu idei, cu resurse, deși inițiativele private trebuie în această zonă să dezvolte (acțiune directă sau prin înființarea unui birou/departament în CMCA, a unei noi organizații sau agenții, sau prin parteneriate și **atribuire**)
- d) **Coordonarea și asigurarea unei armonizări a Agendei culturale locale poate fi preluată de CMCA**, dar am recomanda o inițiativă a întregului sector pentru a găsi cea mai eficientă și participativă metodă în acest sens.
- e) O funcție de **strângere informații și date** (crearea unui mecanism de colectare de date și informații despre domeniul cultural - organizații, personal, producție, public, finanțări etc.), **de cercetare și studii**, ca fundament pentru toate deciziile în domeniul cultural, precum și pentru a monitoriza și evalua impactul implementării strategiei. Recomandăm, pe de o parte, lansarea unei colaborări cu universitățile locale în acest demers, eventual în cadrul unui demers de acompaniere din partea unor organizații de cercetare cu experiență, parteneriate cu alte organizații, precum și delegarea/subcontractarea.

- f) Nu în ultimul rând, CMCA are un rol important în implementarea strategiei. Desemnarea unui coordonator al operaționalizării și implementării strategiei, precum și al monitorizării și evaluării ei. Coordonatorul, alături de alți membri ai echipei CMCA, are rolul și de mobilizare și coordonare a **platformei de comunicare și coordonare cu stakeholderii relevanți**, de la diversele departamente și agenții ale Primăriei pentru coordonarea unor demersuri sinergetice între diversele domenii, la alți actori publici sau privați, inclusiv din zona de business, turism etc. (prin grupe de lucru, comisii, seminarii, consultanți etc., fiecare din acestea având însă proprii coordonatori care asigură o distribuție a sarcinilor ample de implementare).
- g) În ceea ce privește **realizarea unei acțiuni sinergetice**, remarcăm ca un avantaj mandatul CMCA în domeniul culturii, tineretului și sportului, trei domenii identificate ca având nevoie de o acțiune concertată, pe care CMCA o poate aplica cu ușurință prin **programe și linii de finanțare interdisciplinare**, corespunzătoare obiectivelor specifice.

Nu în ultimul rând, **dezvoltarea capacității administrației culturale** pentru o mai eficientă acțiune, inclusiv de implementare și monitorizare a implementării strategiei, ar trebui să fie una din direcțiile de acțiune prioritare ale administrației culturale (*a se vedea Obiectivul 5 și măsurile recomandate*).

A.2. Instituțiile culturale de sub autoritatea Consiliului al Municipiului Arad (Teatrul Clasic "Ioan Slavici" și Filarmonica de Stat Arad)

- Asumarea obiectivelor strategice și a direcțiilor prioritare relevante de către cele două instituții culturale, prin includerea lor ca referință în contractul de management și în procesul de evaluare anuală a activității acestora (prin raportul anual prezentat în fața Comisiei de cultură a Consiliului Local).
- O altă pârghie de implementare este și **finanțarea suplimentară** acordată unor proiecte care nu intră în programul de bază (și subvenția corespunzătoare) dar corespund obiectivelor strategice.
- Participarea la sau susținerea unor programe training, mentorizare, rezidențe etc.
- Încurajarea dezvoltării/formalizării în instituțiile culturale publice din Arad a unor programe sau platforme de colaborare și schimb de resurse și competențe, care să valorizeze mai bine resursele infrastructurale, tehnice, dar și experiența acestor piloni ai acțiunii culturale locale în vederea diversificării actorilor și a ofertei locale.

A.3. Asociația „Arad, Capitală Europeană a Culturii 2021”

Demersul Asociației, de pregătire, dezvoltare și prezentare a candidaturii Aradului (și sperăm și de implementare a lui) printr-un proiect inovator care pune în practică obiectivele strategice stabilite de prezenta strategie, presupune o permanentă colaborare și dialog cu CMCA, precum și cu toți *stakeholderii* pe plan local, dar și regional, național și internațional.

A.4. Consiliul Local, Primăria și diversele departamente și servicii ale Primăriei

din care un rol special îl are direcția Urbanism și Arhitectul Șef, dar și direcțiile de

Asistență Socială, Mediu, Investiții etc. Principalele mecanisme de intervenție ale acestora țin de:

- a) Funcția de **reglementare** a Consiliului Local - acordarea de facilități fiscale legate de taxele locale pentru încurajarea investițiilor culturale, de utilizare a spațiilor prin facilități fiscale etc., dar și a reglementărilor care țin de activitățile în spațiul public (nomenclator/avize etc.).
- b) **Alocare financiară directă** prin diversele direcții și pe diversele programe, inclusiv capacitatea de mobilizare a unor fonduri ample din alte surse (în special Fondul regional și alte programe operaționale, precum și programul de cooperare transfrontalieră) pentru ample programe de dezvoltare urbană.
- c) **Srijin financiar nerambursabil** pe o serie de domenii de acțiune sinergetică.
- d) **Asistență infrastructurală** - acordarea de spații în regim gratuit sau condiții preferențiale pentru inițiative și organizații culturale din fondul disponibil al Primăriei și alte forme de sprijin infrastructural.
- e) Informare și asistență.

Ca demers, coordonarea cu diversele direcții și departamente și dezvoltarea planurilor de acțiune pe diversele direcții strategice/obiective trebuie făcute cu participarea organizațiilor culturale, publice și private, a creativilor locale, a altor organizații relevante pentru domeniile de sinergie, pentru a asigura un sens de *ownership*. Singura modalitate de a duce la o adevărată implementare este ca toți actorii culturali să își asume strategia ca fiind a orașului și a lor deopotrivă, și nu doar a autorităților locale.

B. INSTITUȚII PUBLICE JUDEȚENE

B.1. Consiliul Județean și serviciile sau instituțiile publice din subordinea acestuia (CCJA, Complexul Muzeal, Biblioteca Județeană). Asumarea obiectivelor strategice și a direcțiilor prioritare relevante de către instituțiile publice județene arădene, care au un rol extrem de important în sistemul cultural al municipiului, poate fi făcută prin implicarea lor permanentă în procesul de operaționalizare (cum a fost și în cel de elaborare) și implementare, dar și lansarea unui demers de cooperare și planificare strategică între autoritatea locală și cea județeană.

Coordonarea și colaborarea dintre autoritățile locale și cele județene
Așa cum s-a remarcat în analiza SWOT, există, pe de o parte, o falsă competiție între acțiunea celor două autorități la nivelul municipiului, precum și o necorelare între subordonarea, misiunea și acțiunea unor din instituțiile municipale și județene. Una din opțiuni (cea radicală) pentru o mai eficientă acțiune ar fi **schimbarea administrativă a subordonării unor instituții arădene:** subordonarea Bibliotecii și Complexului Muzeal autorității locale și stabilirea autorității și misiunii Consiliului Județean și instituțiilor sale (în special Centrul Cultural Județean) de acțiune în special în afara municipiului, însă valorizând resursele și activitățile din municipiu, printr-o mai bună coordonare între cele două autorități (într-o asemenea redistribuție, CJ ar susține financiar departamentele Muzeului din afara municipiului Arad). În condițiile în care o asemenea reorganizare instituțională este probabil dificil de asumat, atât din punct de vedere administrativ, cât și financiar (dar merită explorată dacă se dorește eficientizarea acțiunii publice), ceea ce este cu siguranță fezabil și de dorit este o mai bună colaborare între cele două autorități, folosind **acorduri de parteneriat și co-finanțare** pe termen lung, cu o clară și strategică diviziune a responsabilităților privind acțiunea lor culturală în municipiul Arad (pe modelul altor

țări, precum Franța sau Olanda, în care asemenea mecanisme de coordonare a acțiunii publice sunt obligatorii) și o coordonare pentru o planificare integrată și sinergetică, pe baza prezentei strategii și a Strategiei culturale județene.

B.2. Alți actori publici la nivel județean: Inspectoratul Școlar, Palatul Copiilor (în subordinea Ministerului Educației) etc.

C. ACTORII PRIVAȚI

Creatorii independenți și organizațiile culturale non profit, precum și cele comerciale, organizațiile active în domeniile sinergetice - tineret, sport, educație, turism, dar și în zona de business. - *v. mai sus*

D. CETĂȚENII

Așa cum menționăm, încurajarea participării largi și active a arădenilor în viața culturală și implicării în viața orașului este unul din obiectivele strategice, și consultare reală și constantă și încurajarea implicării arădenilor în deciziile privind proiectele de dezvoltare din oraș, din cartier sau din comunitate, și dezvoltarea unor modalități mai prietenoase și facile de consultare și implicare reprezintă toate nu doar pîrghii posibile, dar necesare, în asigurarea succesului implementării acestora printr-o asumare largă de întreaga populație a Aradului.

3. Următoarele etape

- 1. 2016:** Continuarea procesului de elaborare a planificării strategice prin crearea, pe baza documentului strategic adoptat în 2015, a unui **plan operațional pe termen scurt, mediu și lung pe diversele direcții strategice**, pe baza unor grupe de lucru.
- 2. 2016:** **Stabilirea unor proceduri de monitorizare și a unui sistem de indicatori culturali**
- 3. 2016-2025:** **Monitorizarea permanentă a urmării acestor obiective și a implementării planului operațional și revizuirea acestuia acolo unde este necesar.** Numirea unei persoane responsabile exclusiv cu implementarea strategiei în cadrul CMCA și mobilizarea unor grupuri de lucru/grupuri de expertiză de coordonare și monitorizare a implementării (stabilirea priorităților anuale, a programelor prioritare, inițierea de programe sinergetice etc.)
- 4. 2016-2025:** **Evaluarea impactului și a îndeplinirii obiectivelor**, care trebuie să țină nu doar de o evaluare cantitativă (câte evenimente, cât public, câte apariții în presă etc.), ci în primul rând de una calitativă privind impactul acțiunilor derulate. Studii, evaluări, analize.